

VERKIEZINGSPROGRAMMA

GROENLINKS-LANSINGERLAND 2022

DUURZAAM & SOCIAAL LANSINGERLAND BEGINT HIER

Beste GroenLinkser,

‘Verandering begint hier.’ Dit is onze campagneleus en onze belofte aan de kiezer bij de gemeenteraadsverkiezingen. De verkiezingen van 2018 werden onze meest succesvolle ooit: voor het eerst kwamen we met twee zetels in de Raad. In 2022 staan we voor de volgende uitdaging: het versterken en verbreden van de verandering die we hebben ingezet. We gaan lokaal nog harder werken aan ruimte voor natuur, schone lucht, groene energie, betaalbare woningen, goede zorg voor iedereen die dat nodig heeft en een inclusieve maatschappij. Helder groen en uitgesproken links.

DE SAMENLEVING DAT ZIJN WIJ

GroenLinks staat voor jouw vrijheid

In een open samenleving kun je zijn wie je bent en zeggen wat je vindt. Je voelt je er thuis en veilig. We gaan er respectvol met elkaar om. Ook al is iemand anders dan jij: we geven elkaar een kans. Altijd! In onze gemeente wonen mensen met verschillende achtergronden, overtuigingen en voorkeuren. Als we als samenleving willen groeien, moeten we ons allemaal in elkaars problemen, gevoelens en opvattingen durven inleven. Een gemeente die luistert naar burgers. In Lansingerland wonen vrije, autonome en mondige burgers. GroenLinks wil dat burgers meer te zeggen krijgen over de plek waar ze leven, wonen, werken en ontspannen. Wij willen dat mensen meepraten en kunnen meedenken over de beslissingen die hen raken. We willen dat de gemeente naar hen luistert. Samen zoeken we naar nieuwe manieren van discussie en samen zoeken we naar oplossingen voor problemen in onze gemeente. Iedereen wordt gehoord: mondige burgers die makkelijk meepraten, maar ook inwoners voor wie praten wat minder vanzelfsprekend is. Lansingerland werkt ook actief mee aan nieuwe initiatieven van burgers ter verbetering van hun eigen buurt. En het is belangrijk om ook samen te werken met andere gemeenten. De menselijke maat is daarin altijd ons eerste uitgangspunt: de gemeentemoet zo dicht mogelijk bij haar burgers staan.

INHOUD

DUURZAAM & SOCIAAL LANSINGERLAND BEGINT HIER	2
- DE SAMENLEVING DAT ZIJN WIJ	2
- GROENLINKS STAAT VOOR JOU VRIJHEID	2
- SAMEN WERKEN AAN VEILIGHEID	4
- GASTVRIJE GEMEENTE	4
- AANTREKKELIJKE GEMEENTE MET VEEL CULTUUR	4
- DE SAMENLEVING DAT ZIJN WIJ	5
KLIMAAT EN DUURZAAMHEID	9
- INLEIDING	9
- BEGRIPPEN	10
- PROGRAMMAPUNTEN	12
DUURZAME ECONOMIE EN WERK	15
- SAMEN ZORGEN VOOR AANTREKKELIJKE DORPSKERNEN	15
- INNOVATIE LOONT	15
- PROGRAMMAPUNTEN	16
GROEN EN LEEFOMGEVING	18
- INLEIDING	18
- PROGRAMMAPUNTEN	19
HUISVESTING	24
- INLEIDING	24
- ER ZIJN TE WEINIG BETAALBARE WONINGEN	24
- WONEN DRAAGT BIJ ONGELIJKHEID	24
- DE KWALITEIT VAN WONEN IS ONVOLDOENDE	24
- VISIE	25
- PROGRAMMAPUNTEN	26
ONDERWIJS	30
- INLEIDING	30
- VISIE	30
- PROGRAMMAPUNTEN	30
ZORG	33
- INLEIDING	33
- DE JEUGDHULP HAPERT	33
- DE TOEGANG TOT ZORG STAAT ONDER DRUK	34
- VISIE	34
- INCLUSIEVE ZORG	34
- PROGRAMMAPUNTEN	35

Samen werken aan veiligheid

Onveiligheid en intolerantie verkleint de ruimte voor verschillen in een samenleving. Om de veiligheid op straat te waarborgen, moet de politie daadkrachtig optreden tegen overlast en criminaliteit. Het is ontoelaatbaar dat inwoners zich onveilig voelen in hun eigen omgeving of dat ze worden weggepest of mishandeld. Samen met de politie moet de gemeente werken aan veilige buurten en ingrijpen daar waar het misgaat. Maar het voorkómen van criminaliteit is nog beter. We zetten in het bijzonder in op het voorkomen van problemen als gevolg van radicalisering en polarisatie. Want we zijn trots op onze open en vrije samenleving: die waarden moeten we beschermen.

Gastvrije gemeente

Een open samenleving betekent ook een gastvrije samenleving. Lansingerland biedt mensen die op de vlucht zijn voor oorlog of onderdrukking een veilige haven. Dat vraagt inzet van henzelf, maar ook van ons als samenleving. GroenLinks wil burgers actief betrekken bij de vestiging van vluchtelingen. Tegen racisme en discriminatie van migranten, vrouwen en (seksuele) minderheden of mensen met een beperking stellen we harde grenzen. In een open en gastvrije samenleving moeten we ons allemaal thuis kunnen voelen.

Aantrekkelijke gemeente met veel cultuur

Wij zijn trots op ons lokale culturele erfgoed en zorgen daar goed voor. Bij een open gemeente hoort ook een bruisend cultureel aanbod. Kunst stelt vragen bij wat we dachten zeker te weten. Kunst verbeeldt werelden die er niet zijn. Kunst verrijkt ons leven en geeft glans aan ons bestaan. Maar kunst kan ook bijdragen aan ontspanning, ontmoeting en zelfontplooiing en gemeentelijke identiteit, bijvoorbeeld als mensen zingen in een koor, schilderles nemen of dansen in een groep. GroenLinks vindt het daarom belangrijk dat alle kinderen al jong toegang hebben tot cultuur - onafhankelijk van het inkomen van hun ouders.

De samenleving dat zijn wij

- 1. Lansingerland is voor iedereen een gastvrije gemeente.** Gemeentelijke medewerkers krijgen training om signalen van discriminatie bij inwoners op te pikken en op de eigen werkvloer te voorkomen. Bij de aanpak van discriminatie werkt de gemeente intensief samen met het (regionale) Anti-Discriminatie Bureau. Het personeelsbestand van de gemeente moet een afspiegeling van de samenleving zijn. De gemeente voert daarom een actief diversiteit en -inclusiebeleid. Het is onze overtuiging dat, wanneer de gemeentelijke organisatie uit een diverse club mensen bestaat, dit de onderlinge acceptatie en het werkklimaat ten goede komt. Alle instellingen die subsidie van Lansingerland ontvangen, gaan werk maken van diversiteit en inclusie. Emancipatie, diversiteit en inclusie worden jaarlijks meegenomen in een thematisch onderzoek. Tegen discriminatie treden we op. Als wordt geconstateerd dat er sprake is van discriminatie kan de gemeente vergunningen intrekken, subsidierelaties stopzetten, stoppen met het aanbieden van gemeentelijke faciliteiten en jongeren in een HALT-traject doorsturen naar het Anti-Discriminatie Bureau. Waar mogelijk is de communicatie positief, maar als grenzen worden overschreden, treden we op. De Gemeente zal geen medewerking verlenen aan Sinterklaas activiteiten waar Zwarte Piet niet vervangen is door de Roetveeg Piet.
- 2. Lansingerland stelt, in samenwerking met regiogemeenten, een curator aan die straatkunst in de hele gemeente bevordert.** Graffiti die verrijkt, wordt beschermd. Graffiti die kwetsend is, wordt verwijderd. Graffiti is soms een verrijking en soms een aantasting van de openbare ruimte. De regiocurator voert de regie om de kunst te beschermen maar verloedering te voorkomen.
- 3. De gemeente luistert naar burgers en praat met hen.** We willen regulier overleg met alle religieuze en levensbeschouwelijke organisaties in onze gemeente. Het is belangrijk dat we weten wat er speelt in de gemeente. Ook, of misschien wel juist, bij groepen die er andere zienswijzen op na houden. Daarom overleggen we met alle organisaties. In een jaarlijks rondetafelgesprek met religieuze en levensbeschouwelijke organisaties kan de gemeente goede initiatieven maar ook gevoelige punten bespreken. Daarnaast kunnen we publieke activiteiten organiseren met als doel meer van elkaar te weten te komen en vooroordelen op het gebied van levensbeschouwing te kunnen wegnemen. Dergelijke ontmoetingen maken het ook gemakkelijker om elkaar te vinden tijdens momenten van spanningen tussen groepen. Wij werken samen met alle organisaties die bijdragen aan een actieve, open en solidaire samenleving. Dat geldt ook voor organisaties van minderheden en organisaties met een religieuze achtergrond. Tegelijkertijd doet GroenLinks niet mee aan de polarisatie van onze samenleving. Organisaties van minderheden of organisaties met een religieuze inslag zijn niet bij voorbaat 'verdacht'. GroenLinks ondersteunt deze organisaties om hun eigen verantwoordelijkheid op te pakken. We bewaken daarbij altijd de grenzen van onze samenleving en rechtsstaat. Eigen initiatief is belangrijk om de samenleving te laten bloeien. Mensen en organisaties die daartoe het initiatief nemen, laten we niet in de kou staan maar zullen we ondersteunen. Maar ook hierbij bewaken we altijd de grenzen van onze samenleving en rechtsstaat. We ondersteunen mensen met goede initiatieven voor hun buurt of groep, mits die bijdragen aan een actieve, open, solidaire samenleving

4. **Lansingerland stelt een roze agenda op**, waarin voornemens, plannen en actiepunten met betrekking tot de emancipatie van de LHBTQI+- gemeenschap staan. Over deze agenda overleggen we regelmatig met het COC en andere betrokkenen. We werken niet samen met organisaties die bijdragen aan antisemitisme of haat of discriminatie jegens de LHBTQI+- gemeenschap.
5. **Lansingerland informeert vrouwen en de LHBTQI+- gemeenschap actief over waar zij een veilige haven kunnen vinden in hun gemeente.** Specifieke aandacht gaat hierbij uit naar statushouders. Deze groepen moeten weten waar ze terecht kunnen, als dat nodig is. Ook zorginstellingen en bejaardentehuizen moeten een fijne omgeving zijn voor LHBTQI+' ers. De gemeente moedigt tehuizen aan om het keurmerk 'De Roze Loper' te gaan halen. Ook in verzorgingshuizen moeten mensen uit de kast kunnen komen. Het keurmerk Roze Loper zorgt ervoor dat men daar toleranter wordt. GroenLinks vindt het onaanvaardbaar als mensen uit hun buurt worden weggepest vanwege hun geaardheid. Het uitgangspunt is dat de dader verhuist en het slachtoffer blijft, en niet omgekeerd. De gemeente kan afspraken maken met verhuurders om de veiligheid van de huurders te vergroten.
6. **GroenLinks wil het lokale potentieel van kunstenaars en creatieve inwoners optimaal benutten om Lansingerland bruisender te maken.** Met een divers aanbod voor iedereen. GroenLinks zoekt inventieve manieren om met beperkte middelen zoveel mogelijk creativiteit te stimuleren. Het accent komt meer te liggen op faciliteren en op maatwerk. Dat hoeft niet altijd veel geld te kosten, denk aan het verlenen van een vergunning, een opstartsubsidie of een goedkope oefenruimte. De gemeente promoot het lokale culturaanbod beter en stemt het op elkaar af zodat meer mensen ervan kunnen genieten. Ook pleit zij voor meer samenwerking tussen andere culturele initiatieven, waardoor samenwerkingsprojecten tot stand komen. GroenLinks garandeert hiermee een aantrekkelijk culturaanbod. Culturele experimenten verdienen ondersteuning, zeker als dat samenwerking tussen culturele organisaties mogelijk maakt en/of nieuw en breder publiek trekt. Naast de ondersteuning van de basisinfrastructuur in onze gemeente houden we altijd budget beschikbaar voor de ondersteuning van interessante nieuwe projecten. Daarmee stimuleren we samenwerking en verbreding van het publiek. Met eenmalige subsidies kunnen we bijzondere publieksprojecten en of van wijkbewoners bijzonder initiatief stimuleren. We stellen een gemeentelijke cultuurprijs in. Als waardering voor een vernieuwend initiatief of bijzondere prestatie, bijvoorbeeld op het gebied van de amateurkunst of een geslaagd samenwerkingsproject. Dit is een goede manier om cultuur lokaal te stimuleren
7. **De gemeente stimuleert scholen om jongeren enthousiast te maken voor kunst en cultuur.** Jongeren moeten op elke leeftijd kennis kunnen maken met kunst. Kinderen kunnen bijvoorbeeld deelnemen aan een 'kunstmenu', waarbij kunstenaars in de klas komen en kinderen kennismaken met verschillende kunstdisciplines. De gemeente kan scholen helpen bij het realiseren van dergelijke projecten door de aanstelling van een Cultuur- en schoolcoördinator. Die brengt scholen, BSO's culturele instellingen en kunstenaars met elkaar in contact, óók bij voor- en naschoolse activiteiten. We bevorderen actieve kunstbeoefening door een goede afstemming met kunsteducatie. Cultuur is voor iedereen: onze gemeente participeert in het Jeugdcultuurfonds dat kinderen uit armere gezinnen in staat stelt om bijvoorbeeld dans-, theater- of muzieklessen te nemen. We stellen amateurverenigingen in staat te werken aan meer kwaliteit. De gemeente kan de professionalisering stimuleren door middelen beschikbaar te stellen voor coaching, workshops en trainingen met professionals. In Lansingerland ontwikkelen de culturele centra zich tot ontmoetingsplek. De bibliotheek levert door middel van activiteiten op het gebied van leesbevordering, informatie en culturele educatie een bijdrage aan de cultuurparticipatie van burgers. Ze fungeert tevens als vraagbaak, adviescentrum en in onze gemeente als ontmoetingsplaats. De bibliotheek behoort tot de meest succesvolle culturele instellingen van ons land. Gelukkig zien we dat bibliotheken zich de laatste jaren steeds breder hebben ontwikkeld en dat de bezoekersaantallen stijgen. De gemeente blijft afspraken maken met de bibliotheek over taal- en leesbevordering, mediawijsheid, digitalisering, bereikbaarheid en samenwerking met kunstuitleen.

- 8. De gemeente beschermt waardevolle gebouwen, interieurs en landschapselementen.** Herbestemming kan op vele creatieve manieren, maar onze gemeente zal altijd de geschiedenis van een bijzonder gebouw en gebied onder de aandacht brengen van het publiek. Er komen informatieborden en QR-codes bij alle monumenten. Zoals dit al wordt gedaan in Bleiswijk. De historische verenigingen wordt hier actief bij betrokken. Zo brengen we de geschiedenis van monumenten onder de aandacht van een groot publiek. De gemeente doet mee aan Open Monumentendag. Door deze activiteiten leren mensen niet alleen over de lokale geschiedenis, maar zullen ze deze ook meer gaan waarderen. We vergroten de bekendheid van het gemeentearchief. De inventaris wordt regelmatig tentoongesteld. We werken actief samen met andere archieven, zoals het Nationaal Archief. Veel mensen houden zich in hun vrije tijd bezig met de eigen familiegeschiedenis/stamboom of de historie van hun woonplaats. Het vergroten van de toegankelijkheid en de bekendheid van de archieven collecties kan dit stimuleren. De gemeente steunt de plaatselijke historische vereniging en maakt actief gebruik van haar kennis. Bij de diverse plaatselijke historische verenigingen zit een enorm potentieel aan kennis, die gemakkelijk kan worden ingeschakeld bij het erfgoedbeleid: bijvoorbeeld bij de samenstelling van informatieborden, cultuurroutes, erfgoededucatie. We beschermen de historische linten en buurtschappen.
- 9. GroenLinks investeert in een sterke en moderne lokale omroep.** De lokale omroep houdt inwoners op de hoogte van de gemeentepolitiek en besteedt aandacht aan plaatselijke culturele initiatieven en activiteiten. We juichen initiatieven toe die zorgen voor een groter bereik van de lokale omroep. Wanneer dit de kwaliteit ten goede komt en lokale taken niet onderbelicht raken, zijn we ook voor regionale samenwerking.
- 10. Lansingerland gaat de strijd aan met zwerfafval,** vooral bij het invoeren van het nieuwe afvalbeleid. Samen met onze inwoners houden we de gemeente schoon. Zwerfvuil zorgt voor verloedering en draagt bij aan gevoelens van onveiligheid. We sluiten bijvoorbeeld contracten met verenigingen en scholen om, tegen vergoeding, de eigen buurt vrij van zwerfafval te houden. De gemeente benut hiervoor logische momenten, zoals Nieuwjaarsvegen en NL-doet. Vuurwerk zorgt voor veel zwerfafval en is daarnaast schadelijk voor het milieu vanwege de vele zware materialen die erin zit, GroenLinks gaat de APV aanpassen om consumentenvuurwerk te verbieden, ook (wens)ballonnen gaan vallen onder de regels voor zwerfafval.
- 11. GroenLinks wil rechtstreeks contact tussen gemeente en burgers en tussen inwoners onderling bevorderen.** We willen in Lansingerland meer wijkagenten die de buurten en hun bewoners kennen. Tevens is GroenLinks er voorstander van dat het politiebureau in Berkel en Rodenrijs zo spoedig mogelijk bemenst wordt. Wijkagenten kunnen connecties leggen om specifieke buurtproblemen te voorkomen. Zo kan ook directer, sneller en persoonlijker worden ingegrepen. De wijkagent houdt ook regelmatig spreekuur. GroenLinks wil speciale aandacht voor jongeren. Uitgangspunt: waar jongeren betrokken zijn bij een conflict, worden ze ook betrokken bij de oplossing.
- 12. GroenLinks waakt voor sociale veiligheid.** Cameratoezicht, preventief fouilleren, gebiedsontzeggingen en samscholingsverboden worden alleen toegepast in situaties waarin niets anders helpt en onder strenge voorwaarden. Soms kan het nodig zijn om toezicht te houden met behulp van dit type controversiële middelen, maar zulke maatregelen beperken mensen in hun grondrecht om te gaan en staan waar ze willen zonder bemoeienis van de overheid. Die vrijheid beperken we echt alleen in het uiterste geval. We gaan alles doen om huiselijk geweld tegen vrouwen, mannen, kinderen en ouderen aan te pakken en te voorkomen. We zorgen voor een goede, samenwerking van hulpdiensten, zodat signalering, aanpak en hulpverlening bij huiselijk geweld zo snel en effectief mogelijk is. De gemeente stimuleert hulpverleners, docenten en huisartsen om signalen te melden.

13. GroenLinks is realistisch over alcohol en drugs. Om alcoholmisbruik onder jongeren tegen te gaan, stelt de gemeente samen met de opvoeders een actieplan op. Er wordt streng toegezien op handhaving van de leeftijdsgrens voor verkoop van alcohol (en andere drugs) aan minderjarigen. Veel vandalisme kan rechtstreeks in verband worden gebracht met overmatig alcoholgebruik. Daarom is preventie belangrijk, maar ook handhaving. Alcoholproblemen spelen natuurlijk niet alleen bij jongeren! De gemeente kan het goede voorbeeld geven door na raadsvergaderingen geen alcohol meer te schenken.

GroenLinks is vóór legalisering van softdrugs. Lansingerland draagt bij aan de beweging voor legalisering en loopt in haar gemeentelijk beleid waar mogelijk voorop met (de)regulering. Wij zijn dan ook voorstander van een “sociale coffeeshop” waar onder toezicht en met voorlichting softdrugs verkocht worden aan meerderjarige inwoners van Lansingerland.

De gemeente kan legalisering niet regelen, maar wel richting de landelijke overheid en VNG haar standpunt inbrengen.

Klimaat en duurzaamheid

Inleiding

GroenLinks is een groene en sociale partij. Duurzaamheid is dan ook een belangrijk thema voor GroenLinks. Duurzaamheid is breed onderwerp, wat over veel dingen gaat. In dit hoofdstuk staat wat wij willen doen voor: Een eerlijke overgang naar groene energie, het opwekken van energie, duurzame bedrijven met als aandachtspunt de glastuinbouw, hergebruik van afval, huizen en bedrijven aardgasvrij en energieopwekkend maken en de duurzame gemeente zelf.

Er zijn veel internationale en landelijke klimaatdoelstellingen die voor een groot deel door gemeenten moeten worden uitgewerkt. De overgang naar duurzame warmtebronnen en het recycleren van huisafval wordt bijvoorbeeld gemeentelijk uitgevoerd.

GroenLinks benadert klimaat en duurzaamheid vanuit een integrale visie. We zorgen ervoor dat de energietransitie andere problemen niet versterkt maar juist helpt oplossen. We grijpen de kansen van de energietransitie met beide handen aan. We leiden mensen met afstand tot de arbeidsmarkt op voor nieuwe 'groene banen'. We vragen inwoners hoe we de leefbaarheid van hun wijk kunnen verbeteren en kijken hoe de energietransitie hierin past. En we versterken de lokale democratie door inwoners actief te betrekken bij de uitvoering van de transitie.

De klimaatcrisis is de grootste opgave van onze tijd. Het tegengaan van de opwarming van de aarde vergt al onze daadkracht, creativiteit en wil tot samenwerking. Wachten kan niet meer: we moeten nú de handen uit de mouwen steken. Wij als gemeente zijn daarbij onmisbaar. Samen met onze bewoners kunnen we verduurzaming echt in de praktijk brengen. We hebben bovendien een regierol. Gemeenten moeten concrete invulling geven aan de Regionale Energie Strategieën (RES'en). Ook zijn het gemeenten die ervoor moeten zorgen dat in 2050 alle huizen van het gas af zijn en zijn aangesloten op een alternatieve warmtebron. Naast de woningen heeft Lansingerland een nog veel grotere uitdaging: De glastuinbouw: 80% van het aardgas in onze gemeente wordt daar verbrand, er wordt extra CO2 ingespoten die voor het grootste deel in de atmosfeer terecht komt en via biomassacentrales worden enorm veel bomen verbrand. Tegelijk is de glastuinbouw de sector die steeds meer daken vol zonnepanelen legt, geothermie heeft geïntroduceerd in de gemeente en waar steeds meer gewassen worden beschermd en bestoven door insecten.

GroenLinks zorgt ervoor dat klimaat en duurzaamheid in Lansingerland bovenaan de politieke agenda staan. Wij willen dat de energietransitie duurzaam en eerlijk verloopt, samen met onze bewoners wordt vormgegeven en uitgevoerd, dat projecten natuurpositief worden ontwikkeld en dat de transitie leidt tot een economie zonder verspilling.

Begrippen

Duurzaam Maximale investeringen in energiebesparing, schone energie en een klimaatpositieve gebouwde omgeving. Ook onze gemeente speelt hierin een belangrijke rol, bijvoorbeeld door de regierol in de lokale warmtetransitie en daarbij bindende afspraken te maken met de glastuinbouwsector.

Eerlijk Iedereen, dus ook mensen met een kleine portemonnee, kan meekomen in en profiteert van de energietransitie. We bestrijden energiearmoede en zorgen dat de totale woonlasten van huishoudens met een lager inkomen niet stijgen.

Ook mag de energietransitie inkomensongelijkheid in geen geval vergroten: de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten. Inwoners met weinig financiële middelen krijgen de kans om mee te doen in coöperatieve energieprojecten en te profiteren van de opbrengst.

Samen Iedereen kan actief meepraten over de manier waarop de energietransitie vorm krijgt. We nemen ook bij de energietransitie de bewoners serieus in hun wensen en toekomstverwachtingen. De gemeente organiseert wijkgesprekken, ondersteunt energiecoöperaties en zorgt ervoor dat niemand afhankelijk is van grote monopolistische bedrijven.

Natuurpositief de energietransitie moet gepaard gaan met verdere ontwikkeling van onze natuur. De gemeente maakt afspraken met projectontwikkelaars om de natuur te versterken en biodiversiteit maximaal te stimuleren.

Circulair Een economie die grondstoffen in de kringloop houdt. We zetten in op korte ketens en hergebruik van grondstoffen. De gemeente geeft in haar inkoopbeleid het goede voorbeeld en neemt maatregelen om de hoeveelheid restafval te verminderen.

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID

PROGRAMMA PUNTEN

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID

1. INWONERS SPELEN IN DE LOKALE ENERGIETRANSITIE EEN CENTRALE ROL. WE HEBBEN EEN GEZAMENLIJK DOEL, HOE WE DAAR SAMEN KOMEN BEPALEN WE MET Z'N ALLEN. DE

Energietransitie heeft een grote impact op mensen en bedrijven. De overgang naar groene energie is noodzakelijk, daarom is het van groot belang om als gemeente in gesprek te blijven met inwoners en ondernemers. We hebben een gezamenlijk doel, hoe we daar samen komen bepalen we met z'n allen. Energie besparen en zelf opwekken vraagt om een investering, maar is in gebruik vaak veel goedkoper.

2. GroenLinks grijpt de energietransitie aan om fors in wijken te investeren. In wijkgesprekken kunnen inwoners aangeven hoe we hun buurt kunnen verbeteren. Samen kijken we hoe de energietransitie hierin past. Huizen gaan van het gas af, waarbij we per wijk kijken op welke manier dit het beste voor de inwoner kan worden gedaan. We leveren hierbij maatwerk, maar blijven wel realistische bewezen methoden aanhouden, waterstof is daar op dit moment niet geschikt voor. De energietransitie kan alleen slagen als we bewoners serieus nemen in hun wensen en toekomstverwachtingen. We komen niet alleen wat halen maar ook iets brengen. Door meer groen in de wijken komt er minder hitte en wateroverlast. Bewoners kennen de kansen van een wijk, door samen met hen te kijken naar de opgave kunnen we Lansingerland nog mooier en tegelijk de energietransitie versnellen.

3. We scholen mensen (om) en helpen hen aan 'groene banen' (zoals installateurs van warmtepompen en zonnepanelen, elektrotechnici of fijnslopers). De energietransitie biedt een kans om met uitkeringsorganisatie UWV, werkgevers, vakbonden en onderwijsinstellingen, werkloosheid te bestrijden. Onze gemeente heeft een unieke opgave als het gaat om de glastuinbouw, juist daar is gespecialiseerd personeel heel hard nodig om de energietransitie mogelijk te maken. Die unieke opgave kunnen we aan door samen met de onderwijsinstellingen in onze gemeente (zoals de universiteit van Wageningen en de vakopleidingen) te werken.

4. Inwoners met een kleine beurs worden koplopers in energiebesparing. Van energiecoaches krijgen zij gratis advies en hulpmiddelen (tochtstrips, ledlampen, radiatorfolie etc.). Door mensen zonder baan tot energiecoach op te leiden vangen we twee vliegen in één klap: mensen verbruiken minder energie en de energierekening gaat omlaag.

5. We rollen de rode loper uit voor energiecoöperaties, zoals NieuwLansingerStroom. Iedere inwoner van gemeente Lansingerland krijgt de kans om lid te worden van een energiecoöperatie. Wanneer bewoners en lokale ondernemers zélf duurzame energieprojecten realiseren, vloeit een groot deel van de opbrengst terug in de lokale economie. In Duitsland en Denemarken zijn veel coöperatieve wind- en zonneprojecten. Ook in Nederland zijn steeds meer voorbeelden van succesvolle grootschalige zonne- en windprojecten in (deel) eigendom van energiecoöperaties. Actieve ondersteuning vanuit de gemeente is een belangrijke voorwaarde voor succes.

6. Naast de traditionele energiecoöperaties zet GroenLinks zich in voor microgrids. Waar op straat of wijkniveau energie gezamenlijk wordt opgewekt, gezamenlijk wordt opgeslagen en slim gebruikt ontstaat een samenhangend die resulteert in meer dan alleen een lagere energierekening en een minder zwaar belast energienetwerk. Lokale productie, opslag en verbruik zorgt er voor dat energie niet hoeft te worden vervoerd op momenten dat het net al zwaar belast wordt. Een microgrid kan bij hoge vraag op het netwerkstroom leveren en op momenten van overproductie deze energie juist opslaan.

7. Bewonerscollectieven worden centrale partners in de warmtetransitie. We faciliteren lokale 'warmteschappen'. Deze kunnen prima samenwerken met lokale private warmtebedrijven, zoals we die steeds meer zien in de glastuinbouw. Bewonerscollectieven die zich ontwikkelen tot een warmteschap krijgen, als het aan GroenLinks ligt, van de gemeente een voorkeursrecht als warmtebedrijf in een wijk.

- 8. We verlenen alleen medewerking aan zonne- en windprojecten die aan onze groene en sociale voorwaarden voldoen.** Zo zorgen we dat de gemeenschap financieel mee profiteert en dat de omliggende natuur wordt verbeterd. Door duidelijke voorwaarden te stellen aan planologische medewerking houden we als gemeente regie.
De gemeente heeft een verplichting naar de andere gemeenten in de Regionale Energiestrategie, het havenbedrijf Rotterdam, de milieufederaties in Zuid-Holland en naar de provincie om tenminste 12 MW aan windenergie op te wekken. Wij willen deze vooral plaatsen waar de grootste energievraag is en de minste overlast: tussen de kassen.
- 9. We experimenteren met innovatieve manieren om zonne-energie op te wekken:** zonnepanelen op carports, gevels, bushokjes, hekwerken, geluidswanden en lantaarnpalen. Met zonne-energie alleen zullen we niet de benodigde hoeveelheid energie kunnen opwekken die Lansingerland nodig heeft, maar kunnen we de behoefte aan andere bronnen wel verkleinen.
- 10. We zorgen voor optimale natuurlijke en maatschappelijke inpassing van wind- en zonneprojecten.** We creëren 'energietuinen' waar zonneweides worden gecombineerd met rijke natuur die bijdraagt aan een toename van biodiversiteit. Zo zouden bijvoorbeeld vervuilde gebieden kunnen worden omgevormd in groene gebieden met zonnepanelen die voor beschutting zorgen. Zo kan de biodiversiteit profijt hebben van onze energieopwekking. Zonnepanelen en kleinschalige windenergie worden gecombineerd met nieuwe beplanting en een educatief wandelpad. Op elk nieuw dak komen zonnepanelen en we helpen bestaande woningen te verduurzamen.
- 11. Nieuwe bedrijven moeten aan duurzaamheidseisen voldoen.** Zo wordt gemeente Lansingerland dé hub voor duurzame ondernemers. Slechts 10-15% van de energie die in Lansingerland wordt gebruikt, wordt door huishoudens gebruikt. Daarom is het van groot belang dat juist de bedrijven hun energievoorziening vergroenen.
- 12. Gemeente Lansingerland is aanjager van duurzame startups en sociaal ondernemers.** Ondernemers die werken aan innovatieve, creatieve oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken moeten door de gemeente extra worden ondersteunt. Ondersteuning kan bestaan uit zaken als goedkope bedrijfsruimte, een trainingsprogramma en het stimuleren van samenwerking en kennisdeling.
- 13. Met winkeliersverenigingen en de lokale afdeling van Koninklijke Horeca Nederland maken we duidelijke afspraken over afvalscheiding, duurzame logistiek en maatregelen om energieverpilling (terrasverwarming, open winkelpuien) tegen te gaan.**
- 14. We gaan veel minder afval weggooien.** We gaan nu echt in zetten op 'diftar' (differentiële tarieven): huishoudens die minder restafval aanbieden, betalen een lagere afvalstoffenheffing. Ook maken we het makkelijker om afval gescheiden in te leveren dan om restafval in te leveren (omgekeerd inzamelen). Gemeenten met diftar én omgekeerd inzamelen zijn erin geslaagd om het huishoudelijk restafval per inwoner te reduceren tot maximaal 100 kg. Deze gemeenten hadden gemiddeld ook de laagste afvalstoffenheffing. In Lansingerland wordt veel meer dan gemiddeld restafval geproduceerd per inwoner, er zijn gemeenten die minder dan 50kg restafval per jaar per inwoner inzamelen, in Lansingerland is dat 209 kg per persoon.

- 15. We bouwen circulair.** Circulariteit – waarbij kringlopen zich sluiten en afval een grondstof is – wordt een vast criterium bij gronduitgifte, aanbestedingen en vergunningen. Binnen de toekomstige Omgevingswet stellen we scherpere eisen aan de milieuprestaties (MPG) van nieuwbouw.
- 16. Warmtenetten maken gebruik van duurzame bronnen** (geothermie, aquathermie, lucht- en bodemwarmte of groene stroom). Waar mogelijk geven we de voorkeur aan lage- en midden temperatuur warmtenetten. We zoeken naar innovatieve en specifieke bronnen in onze gemeente, zoals de Rotte, de hoofdleiding van Dunea en warmteterugwinning uit waterafvoer van kassen. Ook restwarmte uit de Rotterdamse haven kan in de overgang op duurzamere bronnen worden gebruikt, maar deze warmtelevering mag nooit een verdienmodel voor de petrochemische industrie worden.
- 17. Als gemeente hebben we een voorbeeldfunctie.** We gaan daarom voor maximale CO2-reductie binnen onze eigen organisatie. We gebruiken groene stroom en leggen zonnepanelen op al onze daken en op maatschappelijk vastgoed (scholen, sportvoorzieningen etc.). Ook zetten we ons actief in voor verduurzaming in de keten (leveranciers, onderaannemers etc.). Om ervoor te zorgen dat deze beloften niet vrijblijvend zijn laten we ons certificeren. Circulariteit wordt in alle aanbestedingen een criterium. Tevens gaat het college bij het Rijk en de gemeente Rotterdam ijveren om, op termijn, Rotterdam The Hague Airport te sluiten.

DUURZAME ECONOMIE EN WERK

Samen zorgen voor aantrekkelijke dorpskernen

Het midden- en kleinbedrijf zijn de kurk waarop de Lansingerlandse economie drijft. Het zorgt voor veel banen, een goede mix van wonen en werken en het draagt bij aan de leefbaarheid in wijken en buurten.

GroenLinks wil dat de gemeente Lansingerland samen met de ondernemers werkt aan prettige en veilige winkelgebieden. Regelmatig contact tussen de gemeente en het bedrijfsleven is belangrijk. Er dient bijvoorbeeld afstemming en ondersteuning te zijn over de veiligheid van winkelgebieden, de bevoorrading en de winkeltijden. Ook dient er aandacht te zijn voor de toegankelijkheid van onze dorpskernen voor mindervaliden, voldoende fietsparkeerplekken en de vergroening van de winkelstraten binnen onze dorpskernen. GroenLinks wil dat de gemeente de openingstijden van de winkels zoveel mogelijk liberaliseert, in feite moet openstelling een keuze zijn van de ondernemer zelf.

GroenLinks wil dat ondernemers door de gemeente tijdig geïnformeerd worden over geplande werkzaamheden en over mogelijke oplossingen om de toegankelijkheid van hun bedrijf tijdens deze periode te kunnen blijven garanderen. Op deze manier wordt de financiële schade van deze overlast voor de ondernemers beperkt. GroenLinks is er voorstander van dat de bestaande dorpscentra in de kernen versterkt en verduurzaamd worden, GroenLinks wil verloedering en leegstand aanpakken en creëert daarmee nieuwe kansen voor cultuur, duurzaamheid en (sociale) innovatie. In samenwerking met pandeigenaren kan de gemeente in leegstaande panden kan bijvoorbeeld tijdelijk ruimte maken voor culturele pop-upwinkels, duurzame en innovatieve startups en voor sociale initiatieven en indien ook daar geen behoefte aan is deze kunnen omgebouwd worden tot woningen.

Innovatie loont

De gemeente moet initiatieven rond de opwekking van duurzame energie en het vermijden van CO₂-uitstoot nog verder stimuleren (bijvoorbeeld door warmtekrachtkoppeling, zon wind en biomassa uit reststromen, dus geen bomenkap). GroenLinks wil dat de gemeente hiervoor actief op zoek gaat naar locaties en partners. Zelf energie produceren, door lokale ondernemers, geeft werkgelegenheid binnen onze gemeente. Ondernemers uit Lansingerland lopen al voorop in het gebruik van geothermie, GroenLinks wil dit nog verder stimuleren. Innovatie is een belangrijke taak van de gemeente, dus ook voor onze gemeente Lansingerland. Onze gemeente zal haar inkoopmacht moeten gebruiken om innovaties te stimuleren en te ondersteunen, op weg naar een circulaire economie. Duurzame, innovatieve en creatieve lokale ideeën van ondernemers krijgen voorrang. De gemeente Lansingerland moet het goede voorbeeld geven door ook zelf circulair en innovatief te zijn. De gemeente stimuleert het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Hiertoe brengt de gemeente de ondernemers bij elkaar om elkaar te leren kennen, te inspireren en samen projecten te ontwikkelen. De gemeente looft een prijs uit voor de 'meest duurzame ondernemer van het jaar'

GroenLinks wil dat duurzame projecten die door ondernemers of bewoners binnen onze gemeente worden opgezet, worden ondersteund. De gemeente zet hiervoor haar deskundigheid in of gaat op zoek naar mogelijkheden voor (alternatieve) financiering (bijvoorbeeld crowdfunding). Bewoners die samen een coöperatie oprichten moeten gebruik kunnen maken van de faciliteiten van het ondernemersloket.

PROGRAMMAPUNTEN

Duurzame economie en werk

- 1. GroenLinks vindt dat bedrijventerreinen duurzaam gemaakt of ingericht moeten worden.** Bedrijventerreinen verduurzamen gaat bij uitstek goed met het produceren van eigen energie door bedrijven met zon en wind. Onze gemeente moet dit dan ook aanmoedigen en hierbij een faciliterende rol aannemen. GroenLinks vindt dat de kantorenmarkt verzadigd is, ook omdat er een omslag is gemaakt naar (deels) thuiswerken door kantoorpersoneel, GroenLinks is dan ook van mening dat er geen nieuwe kantoorunits bij moeten komen tenzij een nieuw te vestigen bedrijf met een positieve business-case kan aantonen dat deze kantoorunits absoluut noodzakelijk zijn, eerst moeten de bestaande kantoorlocaties optimaal benut worden. Pas daarna denken we na over nieuwbouw. GroenLinks wil dat de gemeente elk bedrijf op de bedrijventerreinen zal stimuleren om een bedrijfsvervoerplan te maken voor vrachtvervoer en het woon-werkverkeer van zijn werknemers zodat onze bewoners beperkte last ondervinden van dit verkeer.
- 2. GroenLinks wil bedrijven in onze gemeente aantrekken die milieuvriendelijk werken en tegelijkertijd de werkgelegenheid in Lansingerland versterken.** Daarbij kijken we beter naar wat onze regio nodig heeft. Een meer duurzame en minder eenzijdige economische ontwikkeling van de regio geeft meer economische veerkracht. Daarnaast levert de keuze voor een duurzame, economische ontwikkeling ook werkgelegenheid op. Risico's van werkloosheid kunnen, door in te zetten op veelzijdigheid, beter worden opgevangen. De sterke kanten van de gemeente en de regio dienen optimaal benut te worden voor de ontwikkeling van de economie en de werkgelegenheid. Daarom wil GroenLinks inzetten op duurzame en innovatieve glastuinbouw. De gemeente heeft geen directe invloed op de economische dynamiek omdat die primair wordt bepaald door factoren als goed ondernemerschap, productiviteit en innovatievermogen. Maar ook andere factoren spelen een rol, waarin de gemeente wel kan faciliteren. GroenLinks wil dat de gemeente jaarlijks een prijs gaat uitreiken voor de meest duurzame ondernemer.
- 3. GroenLinks wil dat onze gemeentelijke organisatie een voorbeeldwerkgever wordt op het punt van diversiteit en inclusie.** Een quotum kan daarvoor een middel zijn. De gemeente moet afspraken maken met het bedrijfsleven dat zich wil vestigen in Lansingerland over het in dienst nemen van jongeren, ouderen, praktisch geschoolden en personen met een handicap. Prioriteit is om mensen in een uitkeringssituatie te ondersteunen. GroenLinks wil dat er een goed regionaal Werkgeversservicepunt komt. In een regionaal Werkgeversservicepunt werken het UWV, regiogemeenten, SW-bedrijven, onderwijsinstellingen en kenniscentra samen. 'Social return', participatieplaatsen en dergelijke komen het best tot stand in dit regionale samenwerkingsverband. De kracht hiervan is de regionale aanpak, de arbeidsmarktregio's. Een bundeling van krachten zorgt bovendien voor kostenbesparing bij alle organisaties.
- 4. De gemeente moet bijstandontvangers stimuleren activiteiten te ontplooiën.** Duidelijkheid over de bijverdienmogelijkheden helpt daarbij. Ook gaat Lansingerland lokaal experimenteren met een basisinkomen. Dit wil niet zeggen dat de gemeente alles gaat regelen voor mensen; de gemeente is faciliterend. Mensen met een eigen verdien capaciteit moeten niet blijvend in de bijstand zitten. Een uitkeringsontvanger met een bijbaan heeft een veel betere kans terug in de arbeidsmarkt te stromen dan één zonder bijbaan. Daarom moeten er mogelijkheden tot bijverdienen bestaan, waarbij met name de doorstroomkans belangrijk is. De bijstandontvanger moet hier zeer duidelijk over worden ingelicht. Dit is op termijn beter voor de gemeentefinanciën én voor de betrokkene zelf.

Geldzorgen maken mensen ziek. Pas wanneer schulden en geldzorgen opgelost zijn, kunnen mensen de concentratie opbrengen om te re-integreren en een zorgtraject succesvol te doorlopen. Daarom moeten minimaregelingen toegankelijk en ruimhartig zijn. Onbedoeld niet-gebruik is schadelijk. Minimaregelingen (bijzondere bijstand, kwijtschelding) kunnen met een enkelvoudige procedure worden aangevraagd en zo mogelijk automatisch worden verstrekt. De bijstandsuitkering is een belangrijk vangnet. We zijn streng aan de poort: als er werk is, krijgt iemand dat aangeboden. Eenmaal in de bijstand zijn maatwerk en vertrouwen leidend, maar signalen van fraude worden opgepakt en fraude wordt opgespoord door de ambtelijke organisatie en niet door externe bureaus. Als het nodig is pakken we participatie en zorg en ondersteuning op in een gezamenlijk traject.

Cliënten van de Sociale Dienst verdienen de beste ondersteuning. GroenLinks investeert blijvend in de professionaliteit van medewerkers. Brieven en beslissingen zijn voor iedereen begrijpelijk. Medewerkers van de Sociale Dienst beoordelen aanvragen voor een uitkering niet alleen op basis van wettelijke richtlijnen, maar krijgen de ruimte om ruimhartig rekening te houden met de specifieke situatie van de cliënt. Er moet ruimte zijn voor maatwerk.

5. **Iedereen doet mee in de samenleving:** GroenLinks wil armoede voorkomen. Wij kiezen voor ruimhartige inkomensondersteuning, zodat mensen met een minimumuitkering of werkende armen zich niet uitgesloten voelen en hun kinderen gewoon mee kunnen doen aan sportieve en culturele activiteiten. Lansingerland houdt de Rotterdampas en het jeugdportfonds blijft geldig voor zwemles. De bekendheid en toegankelijkheid van onze regelingen wordt gemonitord. GroenLinks pleit voor het herinvoeren van schoolzwemmen.
6. **We bannen armoede uit.** Lansingerland helpt mensen met schulden altijd, maar we proberen het ontstaan van schulden ook te voorkomen. GroenLinks kiest voor een actieve aanpak van de schuldenproblematiek via goede preventie, schuldsanering en nazorg. Hier kan een timeoutperiode bij horen. Onze afdeling schuldhulpverlening blijft behouden en onderhoudt regulier contact met de andere instanties die zich met schuldenproblematiek bezighouden, bijvoorbeeld met Vluchtelingenwerk. Lansingerland gebruikt bij beleid dat de positie van minima raakt een minimaeffectrapportage. Steeds meer mensen kunnen hun energierekening niet betalen. Daarom is het aanpakken van energiearmoede de komende jaren een prioriteit in de strijd tegen armoede.
7. **Voor mensen die (nog) geen kans maken op betaald werk, zoekt de gemeente naar alternatieven:** Mogelijke alternatieven zijn scholing, participatiebanen, seniorenbanen, leerwerkplekken, stageplaatsen of vrijwilligerswerk. Op dit moment is dit in Lansingerland goed geregeld, maar we moeten erop toe blijven zien dat dit binnen onze gemeente de juiste aandacht blijft behouden. Het streven is dat iedereen zoveel mogelijk bij een reguliere werkgever plek kan vinden. Dit bevordert ook de sociale integratie en het gevoel van eigenwaarde. De gemeente helpt werkzoekenden die een eigen bedrijf willen starten actief. We helpen hen met het maken van een ondernemingsplan. Als dit levensvatbaar is, krijgt men voldoende tijd om met behoud van uitkering een eigen onderneming te starten. Mensen met een lichamelijke beperking moeten in principe overal aan het werk kunnen. Zij hebben het recht om zelfstandig en in eigen regie te kunnen werken. Vervoer mag eveneens geen probleem meer zijn. Beschutte sociale werkplaatsen zijn voor sommigen de enige veilige manier van werken. Lansingerland geeft hier lokaal of in samenwerkingsverband invulling aan.

Groen en Leefomgeving

Inleiding

Voldoende groen en natuur is onmisbaar. Voor ons welzijn, voor de ontwikkeling van onze kinderen en voor het voortbestaan van zoogdieren, vogels en insecten. GroenLinks wil schone lucht voor iedereen, kwetterende vogels en kinderen die zorgeloos op straat spelen. We koesteren de schoonheid en de rust van een natuurwandeling door het Lage Bergse bos, over de Groenzoom of langs de Rotte. GroenLinks strijdt voor het recht op een groene leefomgeving voor en van ons allemaal. We komen op voor natuur, dieren en insecten. En daarom willen wij fundamenteel andere keuzes maken. Groene en sociale keuzes. Met natuurbeleving, gezondheid en onze aarde voorop.

Het gaat niet goed met de natuur in Lansingerland. Groen, biodiversiteit en natuur maken plaats voor onbetaalbare villa's, schoenendozen en asfalt. Doodzonde, want gebrek aan groen maakt ongelukkig, ongezond en kan tijdens hete zomers zelfs dodelijke gevolgen hebben voor mensen met een zwakkere gezondheid. Vogels, vleermuizen en insecten sterven in rap tempo uit, omdat ze geen thuis meer hebben. En het landschap verdoost, verrommelt en verdroogt. Te lang is er zonder duidelijke visie ruimte gegeven aan ontwikkelaars die meer aandacht hadden voor winst dan voor wat de inwoners nodig hebben. Dat moet en kan anders.

GroenLinks komt op voor wat waardevol en kwetsbaar is. In onze gemeente maken we het verschil. Wij stellen groen, biodiversiteit en kwaliteit van leven centraal. Dat doen we bij ieder bouwproject, elke aanpassing van de openbare ruimte en ieder toekomstplan. Iedereen heeft recht op een groene omgeving in de buurt van hun thuis. Dat vraagt om een integrale blik en een radicale herverdeling van onze ruimte. De ruimte die we hebben is beperkt, en wordt nu te veel ingenomen door de auto. Slim nadenken over voorzieningen en volmondig inzetten op wandelen, fietsen en OV betekent dat we ruimte vrijspelen. Groene ruimte die ons allemaal ten goede komt. Die we kunnen inzetten om elkaar te ontmoeten, om te ontspannen en te bewegen.

We beschermen onze natuur, gaan onze landschappen herstellen en versterken, en maken onze omgeving weerbaar tegen de gevolgen van klimaatverandering. Tegen extreme hitte, droogte en hoosbuien. Bouwen voor de mens betekent wat ons betreft ook bouwen voor dieren en insecten. Of we het nu hebben over mens, dier, of onze aarde: GroenLinks zet groen geluk op één.

Programmapunten

Groen en Leefomgeving

1. **Iedereen heeft recht op groen:** we werken toe naar een gemeente waar iedere inwoner binnen vijf à tien minuten lopen een groene openbare omgeving tot zijn/haar beschikking heeft om te ontspannen en te bewegen. Daarbij is extra aandacht voor kinderen, zieken en ouderen: hitte- en waterlast kunnen hen fataal zijn. Al deze groengebieden zijn met elkaar verbonden door groene stroken en water. Daarbij wordt ook ingezet op andere manieren om water op te vangen en hittestress te verminderen.
2. **Tussen de kernen komen schaduwroutes:** Om het fietsen en lopen tussen de kernen te bevorderen komen er snelle fietspaden met aan weerszijde bomen die voor schaduw zorgen. Deze routes sluiten bovendien aan op het openbaar vervoer, waar de fietsen in stallingen droog kunnen staan onder zonnepanelen.
3. **Klimaatadaptatie begint bij ouderen en kinderen:** Ouderen, zieken en kinderen zijn het meest kwetsbaar waar het gaat om hittestress en wateroverlast. Daarom kiest GroenLinks er voor om klimaatadaptatieve maatregelen zoals vergroening, groene daken, regenpijpfkoppeling et cetera eerst worden toegepast rondom zorginstellingen, (basis)scholen, verpleeghuizen, seniorenflats en andere plaatsen waar kwetsbaardere mensen samen komen. De gemeente moet dit opnemen in haar Groenplan. Groene daken in combinatie met zonnepanelen kunnen 's zomers de temperatuur in gebouwen tot wel tien graden doen zakken, waarbij de efficiëntie van de zonnepanelen ook nog wordt bevorderd. Groene schoolpleinen zorgen voor betere opvang van regenwater, een beter sociale omgang en voor koelte.
4. **Iedere renovatie of aanpassing in de openbare ruimte levert méér groen, biodiversiteit en klimaatbestendigheid op:** Met andere woorden: elke aanpassing moet onze gemeente óók groener maken. Of de gemeente nou speeltuinen aanlegt, met het riool aan de slag gaat of iets anders: een mooi moment om stenen eruit te halen en groen toe te voegen. Dit kan ook uitstekend gecombineerd worden met de punten over minder autoparkeren, zie later in dit hoofdstuk. Meedoen aan projecten als Operatie Steenbreek of Bijvriendelijke Gemeente worden kunnen daarin een mooie prikkel of een mooi symbool zijn. Voor bouwprojecten en gebiedsontwikkelingen en dergelijke geldt dat groen een leidend principe moet zijn.
5. **Voor elk gezin plant Lansingerland een boom:** We wijzen plekken aan voor 'Tiny Forests' om de biodiversiteit extra te versterken. Ook komen er fruitbomen en struiken in de wijken te staan waar inwoners van mogen plukken. Als de gemeente een boom kapt, planten we er twee terug. Om bomen te kappen met een bredere omtrek dan 25 cm is een vergunning nodig, zowel voor de gemeente als particulieren en bedrijven. Bij een verhuizing naar onze gemeente of bij een geboorte krijgen nieuwe inwoners een boom aangeboden die zij in hun eigen tuin kunnen planten of door de gemeente in daarvoor aangewezen parken kunnen laten planten. Bomen zijn belangrijk voor vergroening en biodiversiteit, maar ook van belang voor de klimaatadaptatie. Grootte en leeftijd van bomen is van belang. Oudere bomen leveren meer zuurstof, meer schaduw en meer ruimte voor vogels, insecten en andere dieren. Daarom is het van belang dat ook daar rekening mee gehouden wordt.
6. **We gaan samen met bewoners, verenigingen en bedrijven aan de slag met het zo goed en groen mogelijk inrichten van hun directe omgeving:** Participatie staat bij GroenLinks hoog in het vaandel. Bewoners vinden groen belangrijk en gebruiken dit zelf ook het meest. Daarom is het logisch om in samenwerking met bewoners, sport- en wandelverenigingen te kijken waar verbetermogelijkheden zijn voor groen. Ontstening is erg belangrijk in het kader van klimaatadaptatie – een bekend project, waar veel gemeenten aan meedoen is Operatie Steenbreek, Lansingerland sluit zich daar ook bij aan.

- 7. Participatie stopt niet bij praten, GroenLinks kiest ook voor cocreatie:** groen dat samen met of door bewoners wordt aangelegd, in zelfbeheer. Dat laatste is ook nog eens goed voor de verbinding in een wijk. Projecten om bewoners te stimuleren hun eigen tuin te vergroenen kunnen bijvoorbeeld tegeltuintjes zijn, het uitdelen van gratis plantjes, actief aan bewoners vragen of zij een geveltuintje willen.
- 8. We houden rekening met biodiversiteit bij het beheer van openbaar groen:** Vogels, vlinders, bijen en andere insecten zijn van groot belang voor onze leefomgeving. Onze parken, berm en andere groene plekken worden voortaan verzorgd en aangelegd volgens de principes van ecologisch beheer. Dit is een belangrijke manier voor gemeenten om bij te dragen aan de lokale biodiversiteit. Het gaat om welke planten en bomen worden geplant, over ruimte voor insecten en vogels, maar ook over het onderhoud. Minder maaien, bijvoorbeeld – en dit bespaart ook nog eens kosten. De Vlinderstichting is een organisatie die gemeenten daarbij kan ondersteunen, die ondersteuning zoeken wij actief op.
- 9. Zwerfafval is lelijk, vervuilend en schadelijk voor dieren:** Daarom komt GroenLinks met een ambitieus programma om samen met bewoners en ondernemers zwerfafval aan te pakken. Lansingerland helpt mensen (volwassenen en kinderen) die zwerfafval opruimen met prikkers, hesjes en vuilniszakken. Zwerfafval is uiteindelijk een kwestie van gedrag, daarom is het belangrijk om samen te werken met partners in de gemeente. Containertuintjes kunnen effectief zijn in het verminderen van zwerfafval rondom containers (en maken de openbare ruimte aantrekkelijker), daarom blijven we die gebruiken en breiden we dat gebruik ook uit. Kosteloos grofvuil ophalen maakt dat mensen minder geneigd zijn hun meubels op straat te dumpen – zeker voor mensen zonder auto is dit een uitkomst.
- 10. We streven ernaar dat ieder dak groen wordt, vol ligt met zonnepanelen of op een andere manier goed gebruikt wordt.** Daarom verplichten we dubbel gebruik van daken op alle daken die van de gemeente zijn of waar de gemeente aan meebetaalt. We verleiden particulieren om hun daken te transformeren door subsidies voor groene daken of zonnepanelen. Voor ontwikkelaars die bouwprojecten willen aangaan in onze gemeente geldt het 'ja, tenzij'-principe: zij moeten aangeven waarom er géén groen daken of andere klimaat-adaptieve maatregelen mogelijk zijn, in plaats van andersom. Dubbel gebruik betekent dat een dak niet alleen als dak gebruikt wordt, maar ook een tweede functie heeft. Dit kunnen klimaatadaptieve maatregelen zijn, zoals groene daken, zonnepanelen, maar ook het gebruik van een plat dak als terras (dubbel ruimtegebruik) valt hieronder. Doordat groene daken de temperatuur verlagen worden zonnepanelen efficiënter en bij de juiste beplanting blijft er onder zonnepanelen ook voldoende zonlicht over voor die beplanting.
- 11. De leefomgeving, biodiversiteit, sociale opgaven en de toekomst van onze aarde zijn belangrijker dan rendementsdenken:** Maatschappelijke waarde en groen worden leidende principes in de lokale Omgevingsvisie en bij gemeentelijke aanbestedingen. We gaan de ecologische waarde van onze landschappen en natuur herstellen door landschapsreconstructies. We nemen het belang van het landschap expliciet mee in de Omgevingsvisie. We vergroten zo de biodiversiteit, beschermen we dierenwelzijn en gaan we verdroging tegen. Ondanks dat GroenLinks landelijk kritisch is op de invoering van de Omgevingswet, biedt deze kansen voor groene en linkse gebiedsontwikkeling. Deze is in 2022 door Lansingerland, zoals elke andere gemeente, al vastgesteld, maar gezien de dynamische status van deze visies is er voldoende ruimte voor GroenLinkse herijking. De leidraad daarin zou voor GroenLinks ongeveer als volgt moeten zijn: openbare ruimte waar plek is voor fiets en voetganger, een gemeente waar ruimte is voor ontmoeting, voldoende groen voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en leefkwaliteit, strenge milieunormen en samenwerking. Groene ambitie moet leiden zijn in aanbestedingscriteria, in plaats van prijs. Belangrijk daarin is goede samenwerking met verschillende partners en een integrale visie. Natuur, mobiliteit, bouwen, economie en groen: het hangt allemaal met elkaar samen. Lansingerland heeft behoefte aan betaalbare woningen, een goed functionerend openbaar vervoersnetwerk en ruimte voor natuur. Door de historische linten, natuur en recreatiegebieden en de landbouw gelijk te houden en te bouwen in de kernen is daar ruimte voor. GroenLinks kiest voor een landschap inclusief omgevingsbeleid te voeren, waarbij landschappelijke waarden geborgd worden, energie- en mobiliteitstransities gekoppeld worden aan het ruimtegebruik, waar rekening gehouden wordt met het landschap bij ruimtelijke claims en waar waardevolle

landschappen, zoals de linten, de groenzoom en de natuur in en rond de Rotte, aangewezen worden. Deze krijgen extra zorg. Om verdozing tegen te gaan moet de gemeente regels instellen.

- 12. Als er gebouwd wordt voor mensen, dan doen we dat natuurinclusief:** Zo wordt er ook gezorgd voor groen en ruimte voor vogels, insecten en vleermuizen. Dit kan bijvoorbeeld door natuurinclusieve checklists en voorwaarden te koppelen aan aanbestedingen en gebiedsontwikkeling. Mensen kiezen voor Lansingerland vanwege het dorpse en natuurlijke karakter, deze sterke punten moeten we versterken. De kosten die we voor natuurinclusief bouwen maken verrijken de gemeente.
- 13. We stimuleren duurzame glastuinbouw en landbouw:** Samen met de sector werken we toe naar een (niet alleen economisch) gezonde, CO2 neutrale glastuinbouw in 2040. In gebiedsvisies scheppen we voorwaarden voor duurzame landbouw door onder andere het gebruik van landbouwgif en kunstmest te verbieden, stellen we voorwaarden aan de energievoorziening van nieuwe kassen en vereenvoudigen we procedures rond geothermie. Daarnaast maken we regels voor goed bodembeheer om uitdroging te voorkomen. Kassen stoten op dit moment enorme hoeveelheden CO2, fosfaten, bestrijdingsmiddelen en licht uit, we helpen de sector met kennis en vereenvoudigde procedures, maar stellen ook voorwaarden. De uitstoot neemt op dit moment nog toe, wij willen kijken hoe deze zo goed mogelijk kan worden bijgestuurd zodat dat doel eerder gehaald kan worden. De glastuinbouw is het economisch en historisch hart van de gemeente, om voorbereid te zijn op de toekomst moet nu nog meer dan normaal worden geïnnoveerd, iets waar onze gemeente groot mee is geworden!
- 14. Veiligheid op straat is essentieel voor kinderen én volwassenen:** Om daarvoor te zorgen, verlagen we de maximumsnelheid binnen de bebouwde kom naar 30 km/u. Ongevallen zijn bij die snelheid makkelijker te voorkomen, minder gevaarlijk en door overal dezelfde snelheid aan te houden is het duidelijker voor het verkeer. Waar mogelijk maken we wegen eenrichtingsverkeer. Snorfietsen, brommers en scooters rijden voortaan op de rijbaan. Voetgangers en fietsers krijgen voorrang in het verkeer.
- 15. We geven fietsers, voetgangers en groen de ruimte:** We veranderen onze openbare ruimte in zones met groene ruimte, schone lucht en ruimte voor fietsers en voetgangers. In deze autoluwe gebieden staat recreatie, ontmoeting, spelen, sport en ontspanning centraal. De groeiende mobiliteitsdruk betekent een fundamentele discussie over mobiliteit en hoe we daar mee omgaan in de toekomst. GroenLinks kiest voor groene ruimte, schone lucht, fietsers en voetgangers.
- 16. We investeren in de fietsinfrastructuur:** Zo maken we fietsen aantrekkelijker en laten onze inwoners vaker hun vervuulende auto staan. Er komen snelfietspaden die alle wijken en dorpskernen met de belangrijkste voorzieningen verbindt. Juist door elektrische fietsen zijn onze kernen steeds beter met de fiets te bereiken, daar moeten we ook de ruimte voor creëren. In elke kern en bij de ov-knooppunten komen bewaakte, overdekte fietsenstallingen, zodat de kostbare elektrische, de bakfietsen, maar ook de reguliere fietsen veilig kunnen worden gestald. Waar nodig maken we extra fietsparkeerplekken en bewoners krijgen de mogelijkheid om autoparkeerplekken om te zetten in fietsparkeerplekken. Er komt niet alleen een parkeernorm voor auto's, maar ook een voor fietsen. Door goede, veilige fietsparkeerplekken waar ook huurscooters kunnen staan aan te bieden voorkomen we overlast, verhogen we de veiligheid en maken we het fietsen aantrekkelijker.
- 17. Iedereen moet toegang hebben tot duurzaam vervoer, ook wie weinig te besteden heeft:** Daarom voeren we een gratis stads- en streekvervoer in voor mensen met een smalle beurs.
- 18. De openbare ruimte is van ons allemaal:** We heffen een kwart van de parkeerplaatsen op en maken daarvan ruimte voor groen en fietsers en voetgangers. We voeren na twee uur betaald parkeren in bij de winkelcentra, zo maken we langer bezoeken van winkels en horeca mogelijk, zonder dat er onbedoeld lang wordt geparkeerd. Bij nieuwbouw verlagen we de parkeernormen en stimuleren we elektrisch deelvervoer. Auto's nemen heel veel ruimte in. Ze zijn dominant en die dominantie is jarenlang vanzelfsprekend geacht, GroenLinks wil de auto niet volledig weghalen, maar alternatieven wel voorrang geven en aantrekkelijker maken en daarmee het aantal auto's inperken.

19. We zetten de omslag naar elektrisch vervoer in de hoogste versnelling. De gemeente verdubbelt de hoeveelheid laadpalen. Huishoudens kunnen één parkeerplaats huren als zij daarop een eigen elektrische laadpaal plaatsen. Daarnaast kan iedereen die een laadpaal nodig heeft deze kosteloos bij de gemeente aanvragen, we richten ons op maximaal 50 meter afstand van de voordeur naar een laadpaal.

In 2030 moet iedere nieuw verkochte auto 100 procent elektrisch zijn. Lansingerland moet daarop voorbereid zijn. Een goede laadinfrastructuur is daar onderdeel van. Daarnaast kan dit mensen over de streep trekken om, wanneer ze een auto aanschaffen of leasen, een elektrische te nemen. Door nu al een raster van locaties voor laadpalen voor te bereiden kan de aanvraagtijd enorm worden verlaagd van de minimaal 16 weken die het nu kost.

HUISVESTING

9

HUISVESTING

Inleiding

Iedereen heeft recht op adequate huisvesting. Maar goed en betaalbaar wonen is voor steeds minder mensen vanzelfsprekend: van studenten tot ouderen en van starters tot gezinnen met een middeninkomen. Het huidige woonbeleid voedt bovendien de maatschappelijke ongelijkheid. Daarnaast behoren huishoudens via hun woning tot de grootste uitstoters van broeikasgassen in Nederland. Het huisvestingsbeleid moet dus radicaal op de schop.

Wonen is bij uitstek als een lokaal thema, waardoor het een belangrijk onderwerp is bij de gemeenteraadsverkiezingen. Tegelijkertijd hebben gemeenten beperkte ruimte om de woonproblemen aan te pakken. Veel maatregelen die echt het verschil zouden maken, moeten van de Rijksoverheid of de Provincie komen. Het goede nieuws is dat gemeenten allesbehalve machteloos staan. Het is dan ook zaak dat ze de ruimte die ze hebben maximaal benutten

In het vorige verkiezingsprogramma zaten onze woonplannen vaak verstopt in de hoofdstukken over klimaat en duurzaamheid.

We hebben ervoor gekozen om de vernieuwingsplannen voor huisvesting herkenbaar en expliciet te presenteren in het programma, met voorstellen die alle aspecten – rood én groen – van de huisvestingsproblematiek adresseren. Op die manier maakt GroenLinks het verschil ten opzichte van andere partijen en kan er bij de kiezer geen misverstand over bestaan: voor goed, betaalbaar, eerlijk en duurzaam wonen, moet je bij GroenLinks zijn.

Er zijn te weinig betaalbare woningen

De markt doet gretig zijn werk: sinds 2013 is de prijs van huizen in Nederland meer dan verdubbeld. Vooral voor huurders levert dit problemen op: 50 procent van de huurders heeft moeite met rondkomen, 30 procent heeft betalingsachterstanden. In 2019 hadden 800.000 huurders zulke hoge woonlasten dat zij te weinig geld overhielden om in hun levensonderhoud te voorzien. Ter vergelijking: slechts 8 procent van de kopers heeft te hoge woonlasten. Belangrijke oorzaak is dat alleen de allerlaagste inkomens in aanmerking komen voor een sociale huurwoning, wat neerkomt op 40 procent van de bevolking. Woningzoekenden met een middeninkomen, tussen de 34.678 en 44.360 euro, moeten sindsdien hun heil zoeken op de koopmarkt of in de vrije sector. Door de komst van speculanten en beleggers op de woningmarkt vanaf 2016 zijn de huren daar fors gestegen.

Wonen draagt bij aan ongelijkheid

Het huidige woonbeleid draagt fors bij aan de ongelijkheid in de samenleving en belemmert de onderlinge solidariteit op de volgende assen:

- Tussen kopers en huurders. Kopers bouwen vermogen op en profiteren van vele fiscale voordelen, zoals de hypotheekrenteaftrek. Huurders in de vrije sector geven gedwongen een veel groter deel van hun inkomen uit aan wonen dan woningbezitters; gemiddeld 42 procent van het inkomen gaat naar wonen (ten opzichte van 28 procent gemiddeld bij een koper).
- Tussen rijk en arm. Met name kwetsbare mensen met een lager inkomen kunnen geen betaalbare woning vinden en hebben minder vrijheid om te bepalen in welke wijk of woontype ze wonen. Tussen mensen die wel en niet gediscrimineerd worden op de woningmarkt. Op de vrije sector huurmarkt is sprake van discriminatie van mensen met een migratieachtergrond en homostellen

De kwaliteit van wonen is onvoldoende

Het gaat hier niet om kwaliteit in bouwkundige zin, maar om kwaliteit van leven. Wonen is immers méér dan stenen stapelen, en goed wonen betekent: met voldoende voorzieningen, groene ruimte, in een leefbare buurt waarin sprake is van sociale cohesie en met zeggenschap over de woonvorm.

Daarnaast hebben met name huurders te weinig zeggenschap over hun woning en woonomgeving. Er onvoldoende mogelijkheden voor doelgroepen om te wonen zoals zij willen. Het past bij GroenLinks om juist volop ruimte te scheppen voor nieuwe woonconcepten. Tot slot sluit de woonoppervlakte momenteel vaak niet aan bij de woonbehoefte: veel ouderen zouden best kleiner willen en kunnen wonen, terwijl veel jongeren te klein behuisd zijn.

VISIE

Een dak boven je hoofd is een grondrecht. Maar we zitten midden in een wooncrisis waarin dat grondrecht lang niet voor iedereen vanzelfsprekend is. De wachtlijsten voor een sociale huurwoning zijn enorm, waardoor starters en mensen met lage inkomens nauwelijks aan een woning kunnen komen.

Huurwoningen in de vrije sector zijn voor veel mensen onbetaalbaar. De enorme stijging van de huizenprijzen zorgt ervoor dat veel gezinnen kansloos zijn op de woningmarkt. GroenLinks gaat veel meer woningen bouwen

Maar meer bouwen alléén is niet voldoende. Het gaat ook om betaalbaar bouwen, voor die mensen voor wie de tekorten het grootst zijn. GroenLinks stuurt daarom actief op de bouw van sociale huur- en sociale koopwoningen voor starters en eenpersoonshuishoudens. Daarnaast is er nu vaak ten een mismatch tussen vraag en aanbod: veel mensen wonen te klein of juist te groot. Daarom gaan we de huidige voorraad woningen veel creatiever en slimmer benutten, bijvoorbeeld via het splitsen van woningen en het aantrekkelijker maken van doorstroming. Ook leggen we de rode loper uit voor iedereen met alternatieve woonidealen en creatieve oplossingen voor het tekort aan woningen, coöperaties en met name 3BWonen behandelen we als een serieuze gesprekspartner.

Wonen mag daarnaast niet langer een bron zijn van ongelijkheid maar moet juist bijdragen aan ontmoeting, begrip voor de ander en een meer rechtvaardige, solidaire samenleving. GroenLinks bouwt daarom aan mooie en gemengde wijken. Wijken die prettig leefbaar, veilig en goed bereikbaar zijn, met voldoende groen, speelruimte en voorzieningen. Wonen mag niemand uitsluiten en uitbuiten. Discriminatie bij het toewijzen van woningen is uit den boze. Iedereen moet in elke wijk of buurt veilig en prettig kunnen wonen.

Tot slot speelt wonen een belangrijke rol in de transitie naar een duurzame samenleving. Dat betekent dat het oplossen van het woningtekort niet zorgt voor hogere CO2-uitstoot en niet ten koste gaat van onze schaarse groengebieden. Slim bouwen doen we dan ook energieneutraal en zoveel mogelijk circulair en klimaat adaptief. De ruimte daarvoor zoeken we zoveel mogelijk binnen de huidige bebouwde kom. Hierdoor sparen we de groene ruimte en biodiversiteit, geven we de bestaande gebouwde omgeving een 'boost' en dragen we bij aan duurzame mobiliteit zoals wandelen, fietsen en openbaar vervoer.

PROGRAMMAPUNTEN

Huisvesting

- 1. Alle nieuwbouw bestaat uit een vast percentage sociale huurwoningen en een vast percentage betaalbare woningen.** Met deze maatregel pakken we het grote tekort aan van betaalbare woningen voor mensen met een laag inkomen, starters en eenpersoonshuishoudens. Nieuwbouw is een van de belangrijkste instrumenten waarmee gemeenten niet alleen de woningvoorraad, maar ook de verdeling van die voorraad kunnen beïnvloeden. Door te kiezen voor minimaal 35 procent sociale huurwoningen en 30 procent woningen in het middensegment, breiden we het aantal woningen voor starters, studenten, senioren, minima en mensen met een middeninkomen – die laatste veelal werkzaam in de publieke sector, zoals verplegers, onderwijzers, agenten – fors uit en komt de woningvoorraad beter in balans. Via korting op de grondprijs moet Lansingerland het aantrekkelijk maken voor ontwikkelaars om te bouwen voor lagere segmenten. Voorbeelden daarvan zijn braakliggende grond 'om niet' beschikbaar te stellen aan een ontwikkelaar voor betaalbare koopwoningen. De om niet-periode is tien jaar. Of grond beschikbaar te stellen voor sociale huurwoningen. Maar ook op andere wijze kan Lansingerland de woningvoorraad bijsturen: via bestemmingsplannen, overeenkomsten met projectontwikkelaars voorafgaand aan een grondexploitatieplan, prestatieafspraken met woningcorporaties, het aanpassen van het stedenbouwkundige Programma van Eisen, een doelgroepenverordening en het stimuleren van doorstroming.

Ook kan Lansingerland overwegen om grond beschikbaar te stellen aan ontwikkelaars die zich kunnen vinden in de bouwopgave van de gemeente (zogeheten grondpolitiek). Naast de percentages kunnen gemeenten aanvullende eisen opnemen, zoals bepalen dat een deel van de sociale huurwoningen wordt verhuurd tot de eerste aftoppingsgrens, en het percentage middeldure huur (tot €1.029 p/m) - en koopwoningen (tot €355.000) verder opdelen op basis van de lokale behoefte. Tevens kan Lansingerland zelf participeren in woonprojecten, een gedeelte van het 'Eneco-geld' kan gebruikt worden om deel te nemen in plannen voor de bouw van betaalbare koopwoningen.

Wanneer het niet lukt om in overleg met ontwikkelende partijen tot het gewenste resultaat te komen, gebruikt de gemeente bij nieuwbouw een doelgroepenverordening om dit af te dwingen. Hiermee heeft de gemeente een wettelijke basis om via het bestemmingplan dwingender te sturen op bepaalde categorieën woningen.

- 2. We stellen een huurplafond en een maximale huurstijging in voor nieuwe huurwoningen in de vrije sector:** Huurders in de vrije sector, waaronder veel mensen met een middeninkomen die werkzaam zijn in de publieke sector, zijn momenteel overgeleverd aan de grillen van de markt. Het staat verhuurders vrij om de prijzen elk jaar en ook nog bij de wisseling van huurders te verhogen. Voor nieuwe huurwoningen maximaleren we dan ook de jaarlijkse huurstijging en de uiteindelijke huurprijs.

Hiervoor gaan we in gesprek en maken we afspraken met institutionele beleggers en andere verhuurders. Zo houden we grip op de prijsstijging en maken we wonen voor meer mensen beter betaalbaar. Het huurplafond moet gekoppeld worden aan een bepaald aantal vierkante meters, om te voorkomen dat de lagere huurprijs leidt tot kleinere woningen. We verankeren dit in ons woonbeleid om niet afhankelijk te zijn van landelijke wetgeving.

- 3. We investeren in groene en diverse wijken:** In elke wijk en buurt moeten mensen van verschillende inkomensgroepen elkaar spontaan kunnen tegenkomen. Het beter mengen van wijken en buurten vermindert de angst voor 'de ander' en de ongelijkheid. Als de arbeidsmigrant, de bijstandsvader en de hoogleraar elkaar in de wijk tegen het lijf lopen, is 'de ander' minder snel een vreemde en ontstaat ruimte voor onderling begrip en respect. Bovendien vergroot dit voorstel de keuzevrijheid van lage inkomensgroepen. Natuurlijk bestaan er verschillen tussen mensen, en woont een miljonair in een ander type huis dan iemand die in de bijstand zit. En van het mengen van wijken moeten ook geen wonderen worden verwacht. Naast het mengen is het dan ook essentieel om kwetsbare groepen te ondersteunen, sociale stijging via onderwijs en werk te stimuleren, en om criminaliteit en ongewenst gedrag tegen te gaan. Wilderzijde en ook de toekomstige wijk Bleizo zullen dan ook meer gemengd worden dan doorgaans gebruikelijk is in Lansingerland.

- 4. Om de woningnood op korte termijn te verlichten, zorgen we voor tijdelijke woningen:** Het tekort aan woningen is dusdanig urgent dat we niet kunnen wachten tot de nieuwbouw van met name sociale huurwoningen van de grond is gekomen. Daarom stimuleren en faciliteren we de bouw van flexibele woningen voor de groepen waarbinnen de nood het hoogst is. Maar ook voor woonstarters kunnen flexibele woningen een tijdelijke oplossing bieden. De gemeente kan opdracht geven voor de bouw van flexwoningen op eigen grond, of de bouw hiervan faciliteren op particuliere grond. Let op: voorwaarde is wel dat bewoners na een aantal jaar doorstromen naar een permanente woning.
- Flexibele woningen worden idealiter op volwaardige locaties binnen de gemeente gerealiseerd, met voldoende voorzieningen in de buurt. Om eerlijke toewijzing te garanderen, kunnen ze worden opgenomen in het sociale huursysteem, eventueel gekoppeld aan de urgentievraag. Het is wel aan te bevelen om flexibele woningen niet alléén beschikbaar te stellen aan één doelgroep om stigmatisering te voorkomen.
- Een mogelijkheid is het plaatsen van tijdelijke woonunits, die gemakkelijk verplaatsbaar of demontabel zijn om elders te kunnen worden opgebouwd. Ook short stay is een vorm van flexwonen, bijvoorbeeld voor internationale studenten aan de WUR, kenniswerkers in de Horti Science en arbeidsmigranten. Voorwaarde is dat bewoners van tijdelijke woningen een volwaardig huurcontract krijgen en na een paar jaar doorstromen.
- 5. We stimuleren het omvormen van leegstaande bedrijfs- en kantoorpanden tot woningen:** Over leegstaand vastgoed waarvan de gemeente geen eigenaar is, heeft zij maar beperkte zeggenschap. Het stimuleren van transformatie kan via subsidieregelingen of wijzigingen in het bestemmingsplan. Een verdergaande stap is het aankopen van het leegstaande vastgoed, de bestemming aanpassen en het vervolgens uitgeven aan een ontwikkelaar. Naast een oplossing voor het tekort aan woningen is het voorkomen van leegstand bevorderlijk voor de veiligheid van wijken
- 6. We maken het voor ouderen aantrekkelijker om door te stromen naar een beter passende woning in de eigen buurt:** Het mes snijdt bij deze maatregel aan twee kanten: de woonsituatie van ouderen verbetert en er komen meer grotere woningen beschikbaar voor gezinnen en starters. Sinds het sluiten van de verzorgingstehuizen vanaf 2015 hebben de meeste ouderen namelijk maar twee opties: thuis blijven wonen of naar een verpleeghuis. Hierdoor blijven ouderen vaak langer dan zij willen en langer dan verantwoord is, in hun huidige woning wonen. Deze is vaak te groot en onvoldoende toegerust op eventuele zorgbehoeften. De wachtlijsten in verpleeghuizen zijn bovendien fors gegroeid. Door het voor ouderen aantrekkelijker te maken om door te stromen naar een appartement (eventueel aangepast op zorgbehoefte) krijgen meer ouderen een woning die bij hun situatie past én komt er meer woonruimte beschikbaar voor starters.
- Dit vraagt niet alleen om voldoende beschikbaarheid van appartementen, maar doorstroming moet ook duidelijk voordelen hebben. Cruciaal daarbij is dat ouderen in hun nieuwe woning niet méér, maar juist minder huur gaan betalen. Corporaties kunnen dit oplossen door ouderen die naar een kleinere woning doorstromen, huurkorting te geven. De vrijgekomen grotere woning kunnen zij vervolgens optrekken naar een hoger sociaal huurniveau. Zo dekken ze de huurkorting die ze geven aan ouderen die naar een kleinere woning gaan.
- 7. We rollen de rode loper uit voor alternatieve woonvormen zoals coöperaties, woon-zorgclusters en woongroepen:** De vraag naar nieuwe, alternatieve woonvormen met gezamenlijke voorzieningen en een gedeelde verantwoordelijkheid groeit. Nieuwe woonvormen kunnen kansen bieden aan tal van doelgroepen om te wonen en te leven op een manier die bij hen past. Het kan gaan om woonvormen waarin 'leunende' en 'steunende' bewoners samenwonen, voorzieningen delen en gezamenlijk het beheer voeren van het woonproject, bijvoorbeeld mensen die uitstromen uit de maatschappelijke opvang of beschermd wonen, jonge statushouders, ouderen met of zonder zorgvraag en gemotiveerde bewoners die worden geselecteerd op basis van hun motivatie om bij te dragen aan de buurt en de burens. Hetzelfde geldt voor alternatieve eigendomsvormen zoals wooncoöperaties. Deze geven mensen meer zeggenschap over hun woonsituatie en kunnen een antwoord vormen op het tekort aan woningen voor bepaalde groepen, zoals starters.
- Om nieuwe woonvormen te stimuleren, kan Lansingerland bijvoorbeeld grond of vastgoed verkopen aan een wooncoöperatie en op die manier samenwerken met particulier initiatief en in bestemmingsplannen ook sturen op kleinschalige alternatieve woonvormen. Door ruimte te geven aan gemengde en innovatieve woonvormen, vergroten we bovendien de zeggenschap van mensen over de eigen woonsituatie, deze nieuwe woonvormen kunnen prima toegepast worden in de nieuwe woonwijk Bleizo.

- 8. We zetten bij nieuwbouw in op bereikbaarheid met het openbaar vervoer en de fiets en verlagen de parkeernormen:** Steeds meer mensen kiezen voor de fiets, het openbaar vervoer en een deelauto in plaats van een eigen auto. Dat heeft gevolgen voor de bouw van nieuwe woningen: niet ieder huis heeft een parkeerplaats voor de deur nodig. Bij woningen in Bleizo nabij station Lansingerland-Zoetermeer of voor doelgroepen die over het algemeen minder vaak autorijden, kan de parkeernorm soms best lager. De inzet op bouwen binnen de gebouwde omgeving zal het autogebruik en -bezit verder verminderen. In plaats van 'iedereen een of twee auto's voor de deur' wordt goede, duurzame bereikbaarheid de norm. Waar dat mogelijk en logisch is verlagen we daarbij de parkeernorm. Op die manier dalen de kosten voor ontwikkelaars: waardoor het aantrekkelijker wordt om woningen te bouwen. Bovenal draagt dit voorstel bij aan een belangrijk doel: meer ruimte voor mensen, minder ruimte voor auto's.

Goede, duurzame mobiliteit bestaat onder meer uit een goede wandel- en fietsinfrastructuur, een deelautosysteem, de aanleg van een vrije busbaan of ander openbaar vervoer. Dit zijn kostbare en tijdrovende investeringen. Als compensatie voor het verlies aan parkeerruimte en in ruil voor lagere investeringskosten, kunnen we ontwikkelaars dan ook een bijdrage vragen voor het opzetten van een duurzaam mobiliteitsnetwerk en kan dit ingezet worden voor bijvoorbeeld de vertramming van de ZoRo-lijn. (Zie ook hoofdstuk Klimaat en duurzaamheid)

- 9. We bouwen binnen de grenzen van de huidige bebouwing:** Bouwen binnen de zogeheten rode contour – de grenzen van de huidige bebouwing – heeft vele voordelen boven 'bouwen in het weiland'. Groene ruimte en biodiversiteit blijven intact en er is geen extra infrastructuur nodig voor (openbaar) vervoer en elektriciteit. Ook leidt zogeheten 'inbreiding' tot minder extra autoverkeer: voorzieningen, sport en werk zijn over het algemeen via openbaar vervoer of de fiets bereikbaar. Bovendien voegen we door inbreiding iets toe aan de huidige bebouwing, die aantrekkelijker wordt dankzij herstructurering en nieuwbouw. Openbaar vervoer en bestaande voorzieningen worden beter benut, en het draagvlak voor het ontwikkelen en verbeteren ervan groeit.

Uitzondering is de nieuw te ontwikkelen wijk Bleizo, dit stuk braakliggend grond nabij station Lansingerland- Zoetermeer is door de Provincie Zuid-Holland aangewezen als locatie voor windenergie, GroenLinks maakt hier een andere keuze: we gaan hier woningen bouwen die nu nog niet in Lansingerland aanwezig en die een verrijking zijn voor onze gemeente. Hier kunnen duizenden woningen gebouwd worden die een einde kunnen maken aan de meeste woonproblemen in Lansingerland.

Door het splitsen en aanpassen van bestaande woningen (bijvoorbeeld woningen die te groot zijn geworden voor de bewoners), beter gebruik van restructuurruimte om kleinschalige woonvormen neer te zetten, herstructurering (sloop en nieuwbouw) en gebruik leegstaande kantoorpanden, kunnen we sneller die woningen toevoegen waaraan de komende decennia de grootste behoefte is: één- en tweepersoonswoningen, woningen voor studenten, starters en ouderen en nieuwe woonvormen. Een cruciaal aandachtspunt bij inbreiding is dat het niet ten koste mag van de leefbaarheid, groene ruimte en het karakter van de kernen. Hoogbouw is geen aantrekkelijke optie. Dus zoeken we creatief naar andere oplossingen voor inbreiding. Van trapveldjes en parken blijven we bovendien af. Wanneer uitbreiding niet te vermijden is, bijvoorbeeld als inbreiding aantoonbaar ten koste zou gaan van groene ruimte en leefbaarheid in de kernen, bouwen we buiten de rode contour uitsluitend op landbouwgrond; natuur laten we ten allen tijde met rust, de Driehoek-Noordpolder blijft dan ook groen, deze bestempelen we als natuur.

- 10. Dakloze mensen krijgen een dak boven hun hoofd en structureel hulp bij het aanpakken van de andere problemen. Dakloosheid wordt de verantwoordelijkheid van de wethouder Wonen:**

Dakloosheid wordt nu meestal gezien als een gezondheidsprobleem en de woning is vaak het sluitstuk van een ggz-traject en schuldsanering. Wij draaien het om: dakloosheid is een woonprobleem en een dak boven het hoofd is essentieel voor herstel. Een dak boven het hoofd wordt gecombineerd met een intensief zorgtraject dat de overige problemen aanpakt, bijvoorbeeld volgens de aanpak van Housing First. Een dergelijk programma heeft er in Finland voor gezorgd dat het aantal dakloze mensen sinds de start in 2008 met 35 procent is gedaald, terwijl in vrijwel alle Europese dit aantal groeide. Ook in Nederland wordt geëxperimenteerd met Housing First, Lansingerland ziet het als zijn taak om ook een plek te zijn waar mensen weer mee kunnen gaan doen aan de maatschappij en zal dan ook actief deel gaan nemen aan het experiment, de kleine groep daklozen die er zijn in onze gemeente mogen niet in de kou blijven staan. Het is belangrijk dat woningen voor dakloze mensen niet op afgelegen terreinen komen te staan, maar volwaardig onderdeel worden van de samenleving. Deze woningen hoeven niet allemaal 60 vierkante meter groot te zijn. Kleinere woningen van 30 vierkante meter of een maatschappelijke opvang met zelfstandige kamers/woonunits kunnen ook een goede (tijdelijke) oplossing zijn, mits volwaardig en op een locatie binnen de bebouwde kom. Housing First kost de maatschappij ruim 36.000 euro per cliënt per jaar, terwijl een plek in een instelling voor beschermd wonen 64.000 euro per cliënt per jaar kost.

- 11. We pakken het uitbuiten van huurders aan.** Voor het verhuren van een woning of kamer is een verhuurdersvergunning verplicht. Wie huurders uitbuit, niet zorgt voor fatsoenlijke woonomstandigheden of discrimineert bij het toelaten van huurders, verliest zijn of haar vergunning. Met dit voorstel kunnen we een einde maken aan wantoestanden op de vrije markt voor kamer- en appartementenverhuur. Het gaat om onder meer exorbitant hoge huren, zonder toestemming de woonruimte betreden door de huurbaas, achterstallig onderhoud en discriminatie bij het toewijzen van een woning. Met name studenten, werkende jongeren en arbeidsmigranten zijn hiervan de dupe. Deze vergunning kan worden ontnomen bij aantoonbaar wangedrag. Meldingen van overlast worden besproken met gemeente en politie. Wanneer het wangedrag aantoonbaar is, krijgt de verhuurder een waarschuwing. Na drie waarschuwingen wordt de vergunning ontnomen. Verhuurmakelaars moeten verplicht meewerken aan een controle system.
- 12. De gemeenten wordt verantwoordelijk voor goede en voldoende huisvesting voor arbeidsmigranten.** Bedrijven mogen alleen nieuwe arbeidsmigranten aanstellen als er fatsoenlijke huisvesting voor hen beschikbaar is. Iedereen in Nederland heeft recht op fatsoenlijke en betaalbare huisvesting, ook arbeidsmigranten. Arbeidsmigranten wonen in Nederland echter vaak in erbarmelijke omstandigheden vanwege een tekort (120.000- 150.000) aan woningen. Deze situatie biedt ruimte aan malafide huisinvesters en zorgt voor overlast waardoor het draagvlak voor arbeidsmigratie krimpt. Voordat we bedrijven toestemming geven voor bedrijfsactiviteiten waarvoor arbeidsmigranten nodig zijn, gaan we dan ook na of er voldoende fatsoenlijke huisvesting te realiseren is. Van de huidige arbeidsmigranten verblijft zo'n 30 procent maximaal één jaar in Nederland, zo'n 40 procent tussen de één en drie jaar en de overige 30 procent langer dan drie jaar of permanent. Voor seizoenarbeiders kan huisvesting nabij het terrein van de werkgever of op een huisjespark een goede optie zijn. De komst van arbeidsmigranten kan leiden tot angst voor verdringing van lokale woningzoekenden, overlast en een afname van sociale cohesie. Daarom gaan we in een vroeg stadium met alle betrokkenen in gesprek. Ook is het van belang om arbeidsmigranten goed te spreiden over verschillende wijken. Dit zal de weerstand verminderen en draagt bij aan betere integratie.

Onderwijs

Inleiding

Wanneer je aan onderwijsbeleid denkt, dan is de gemeente waarschijnlijk niet de eerste hoofdrolspeler die in je opkomt. Veel van de regels waar een school aan moet voldoen, worden vanuit het ministerie bepaald. Bovendien is dit ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap dat de scholen rechtstreeks bekostigt. Ook voor het toezicht op de kwaliteit en het onderwijsaanbod wordt landelijk gestuurd, met behulp van de Inspectie van het Onderwijs. Aan de andere kant hebben schoolbesturen een grote mate van autonomie om de school te besturen. Onderwijsinstellingen voor MBO, HBO en WO hebben een nog zelfstandiger positie. Toch heeft de gemeente een belangrijke taak in het onderwijs, voornamelijk in het (speciaal) basis- en voortgezet onderwijs. De gemeente heeft geen directe invloed op de onderwijskwaliteit of het doelmatig inzetten van hulpmiddelen. Gemeenten dragen wel zorg voor een breed en veelsoortig onderwijsaanbod van voldoende kwaliteit. Ze hebben daarom een rol in de onderwijshuisvesting en de (financiële) organisatie van de schoolbesturen, maar ook in het zorgen voor passend onderwijs en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Daarbij heeft de gemeente ook een rol in het verzorgen van vroeg- en voorschoolse educatie en de kinderopvang.

Visie

Op dit moment is Lansingerland één van de weinige groeigemeentes in Nederland, een groeiende gemeente betekent meer schoolgaande kinderen. Onderwijs wordt in heel Nederland gezien als een belangrijke motor van de samenleving, waarin verschillen in kansen kunnen worden verkleind en de juiste ondersteuning geboden kan worden aan de kinderen die dat nodig hebben. GroenLinks ziet het belang hiervan in en wilt daarom bijdragen aan passend onderwijs in Lansingerland. De gemeente Lansingerland beperkt zich vooral binnen het onderwijs tot haar wettelijke taken. GroenLinks stelt voor dat de gemeente, naast de uitvoering van die wettelijke taken, een nieuwe rol aanneemt, namelijk een rol waarin de gemeente actiever de belangen van haar inwoners vertegenwoordigt binnen het onderwijssysteem. Waarbij er een betere aansluiting komt tussen de gemeentelijke taken in het sociaal domein en het onderwijs. De gemeente dient de meningen van inwoners over het onderwijs in Lansingerland actief te gaan inventariseren en zinvolle en wenselijke veranderingen door te voeren. GroenLinks ziet graag verandering, hieronder lichten wij onze voorstellen toe.

Programmapunten

ONDERWIJS

- 1. GroenLinks gaat segregatie in het onderwijs tegen:** Om in harmonie samen te leven, is het nodig dat kinderen uit verschillende groepen elkaar van jongs af aan ontmoeten. De afgelopen jaren komen jongeren van verschillende achtergronden elkaar steeds minder tegen in het onderwijs. Hierdoor ontstaat zowel etnische als sociaaleconomische segregatie. Naast het probleem dat jongeren elkaar niet meer ontmoeten, kan segregatie ook een teken zijn van structurele ongelijkheid, bijvoorbeeld als segregatie voortkomt uit expliciete of impliciete uitsluitingsprocessen. Leerlingen met verschillende achtergronden komen op verschillende niveaus terecht (ook bij gelijke prestaties) en daarmee ook vaak op verschillende scholen of locaties. De verantwoordelijkheid voor de aanpak van segregatie ligt dankzij de Lokale Educatieve Agenda (LEA) bij de samenwerking tussen scholen en gemeenten. De gemeente Lansingerland denkt ten onrechte dat segregatie niet speelt in de gemeente. Om een gevoel van urgentie te creëren en tot overeenstemming te komen, kan onderzoek naar segregatie worden gedaan. In monitoring van segregatie en kansengelijkheid op school en kinderopvang kan dus een belangrijke eerste stap zijn naar beleid. Toelatingsprocedures in het Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs worden veelal door scholen zelf ingevuld. Dit kan leiden tot uitsluiting. Het is belangrijk dat toelating strak en rechtvaardig gebeurt. De gemeente Lansingerland kan de taak van voorlichting bij schoolkeuze op zich nemen. Hierdoor wordt gegarandeerd dat alle ouders op de hoogte worden gesteld van onder andere de aanmelddata, voorrangregels en de verschillende scholen die er zijn. GroenLinks wil dat de informatie toegankelijk is voor iedereen en in relevante talen.

- 2. Een (nieuw of bestaand) schoolgebouw is niet slechts een gebouw op zich, maar een belangrijke plek in een wijk, waarin leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen.** Een belangrijke randvoorwaarde voor goed onderwijs is adequate huisvesting. Zeker in het primair onderwijs is de nabijheid van een school belangrijk. Huidige en toekomstige schoolgebouwen moeten in verbinding staan met de (mensen in de) directe omgeving. De gemeente Lansingerland heeft op grond van de wet de zorgplicht voor de huisvesting van scholen. GroenLinks wil dat alle kinderen in een gezonde en duurzame omgeving naar school kunnen gaan. Om dit te bereiken moet de gemeente schoolgebouwen toekomstbestendig houden.
- 3. Belangrijke punten daarbij zijn het optimaliseren van het binnenklimaat (ventilatie, hittebestendigheid enzovoort), het vergroenen van de buitenruimte (bijvoorbeeld groenblauwe schoolpleinen), het betrekken van dieren bij de school en het energieneutraal maken van het schoolgebouw.** Bij nieuwe schoolgebouwen starten we direct met deze punten. Tenslotte kan de gemeente Lansingerland bijdragen aan het inrichten van speelplaatsen zodat ze uitdagen tot bewegen. De speelplaatsen kunnen ook buiten schooltijd worden gebruikt om daarmee voor gemeenschap te zorgen in de wijk. GroenLinks let daarbij ook op de toegankelijkheid van voor studenten en leerlingen met een handicap, zodat ook kinderen en leerkrachten met een rolstoel toegang hebben tot de gebouwen en schoolpleinen. Bij een goede samenwerking tussen de kinderopvang, peuterspeelzalen en het primair onderwijs zijn kinderen al van jongs af aan bij elkaar en wordt geen kind over het hoofd gezien. Door dit te huisvesten in een Integraal Kind Centrum (IKC) leren ook de ouders de school kennen en de school de ouders. Uiteraard kunnen scholen, juist ook van verschillende levensbeschouwelijke signatuur ook partnerschappen aangaan. Ze kunnen elkaar professioneel ondersteunen en expertise uitwisselen ten gunste van de leerlingen. Leerlingen kunnen door ontmoeting met leerlingen van andere scholen hun horizon verbreden.
- 4. Passend onderwijs: elk kind moet naar de basisschool kunnen gaan.** Voor elk kind moet het beste onderwijs worden gecreëerd om zich te ontwikkelen. Om ervoor te zorgen dat kinderen de benodigde hulp en ondersteuning krijgen, is het van belang dat het netwerk van zorgverlening om scholen heen worden gebouwd. Dit hopen wij te bereiken door de wethouder aan te sturen op monitoring van dit proces, bijvoorbeeld op effectiviteit (krijgt elke kind de juiste ondersteuning), doorlooptijd (verloopt het aanvraagproces efficiënt) of docent betrokkenheid (in welke mate worden docenten betrokken bij het vaststellen van de hulpbehoefte van de scholieren). Een groot deel van de ouders weten niet de benodigde stappen te zetten om met de gemeente in contact te komen over het onderwijsaanbod en de ondersteunende mogelijkheden. De gemeente moet hier actief over communiceren. Dit kan bijvoorbeeld met een gemeentelijk decaan (vergelijkbaar met de aandacht functionaris bij huiselijk geweld) die trajecten inricht en promoot om ouders en leerlingen te begeleiden naar de beste ondersteuning.
- 5. GroenLinks wil andere onderwijsconcepten ruimte geven.** GroenLinks vindt het belangrijk dat ouders en kinderen de vrijheid hebben om een school te kiezen die het beste bij het kind past. Uiteindelijk zorgt een school voor een fijne schooltijd. Het aanbod is tot op heden erg beperkt, met een verhouding van 4 openbare scholen tegenover 18 bijzondere scholen met een denominatie van Rooms-katholiek, Protestants-Christelijk en Gereformeerd vrijgemaakt. In Lansingerland is vraag naar diverse onderwijsconcepten. In toenemende mate vinden ouders en leerlingen het onderwijsconcept van een school belangrijk. In Lansingerland geeft ruim 60% van de ouders en leerlingen aan onderwijsconcepten belangrijk te vinden. Tegelijkertijd heeft gemeente Lansingerland een beperkte diversiteit in het aanbod van onderwijsconcepten. De gemeente kent drie Daltonbasisscholen en één Jenaplanschool. De overige achttien basisscholen zijn reguliere scholen. In het voortgezet onderwijs is één van de zes scholen een Daltonschool. Andere bekende onderwijsconcepten, zoals Montessorionderwijs, Vrije School, Steve Jobs scholen of 50 weken onderwijs zijn niet aanwezig in de gemeente. GroenLinks zet zich in op verbreding van het aanbod, een aanbod wat past bij de vraag van ouders en leerlingen. In eerste instantie kijken wij naar de nieuwe basisschool in Wilderszijde, daarnaast zetten wij in op de introductie van een nieuw onderwijsconcept op 1 van de 22 bestaande basisscholen.
- 6. GroenLinks pakt onderwijsachterstanden vroeg aan:** De gemeente heeft veel mogelijkheden om gerichte activiteiten te organiseren om onderwijsachterstanden tegen te gaan. GroenLinks streeft naar een goede zorgstructuur en korte lijntjes naar Jeugdzorg. Om leerlingen goed te begeleiden op hun eigen niveau stimuleren we schakel- en topklassen in Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. In een schakelklas krijgen basisschoolleerlingen intensief taalonderwijs in een kleine groep. Dit kan tijdens de normale schooltijden of tijdens extra lessen (verlengde schooldag). De topklas is hetzelfde concept maar dan voor leerlingen in het Voortgezet Onderwijs die extra ondersteuning nodig hebben om hun schoolloopbaan goed af te ronden. Een topklas kan ook een extra jaar zijn voor kinderen van groep 8

die een extra jaar nodig hebben om goed door te kunnen stromen naar het Voortgezet Onderwijs.

Deze extra ondersteuning kan door een school zelf worden geïnitieerd, maar kan ook gemeente breed worden opgezet of per wijk. Ook voor de kinderen die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen, moeten de mogelijkheid krijgen om zich zo goed mogelijk te kunnen ontwikkelen. Daarvoor is een goede aansluiting en verspreiding van Vroegtijdse en Voorschoolse Educatie (VVE) -voorzieningen over de gemeente nodig.

7. **GroenLinks wil onder advisering tegengaan:** Geen enkel kind groeit op dezelfde manier, sommigen beginnen snel maar vlakken af en anderen komen pas later tot bloei. Het schooladvies in groep 8 bepaalt het niveau in het Voortgezet Onderwijs. Na de start in het Voortgezet Onderwijs is het vaak lastig om nog van niveau te wisselen. Vooral leerlingen uit een gezin met een lage sociaaleconomische status (SES) worden vaker onder-geadviseerd dan leerlingen uit een gezin met een hoge SES. Tevens is uit onderzoek geconcludeerd dat er geen aanwijzingen zijn dat er sprake is van structurele, substantiële onder-advies van leerlingen met een migratie-achtergrond. Wel is dit geval bij kinderen met ouders met een laag inkomen of opleidingsniveau, daar wil GroenLinks dat de gemeente in gesprek gaat met de Voortgezet Onderwijs scholen in de regio om onder-advies tegen te gaan. Ze kan ook manieren bespreken om de niveaukeuze minder rigide te maken, bijvoorbeeld door brede brugklassen.
8. **GroenLinks wil ouders helpen bij het aanvragen van kinderopvangtoeslag.** Uit onderzoek blijkt dat hoe jonger je investeert in een goede omgeving voor kinderen, hoe meer positieve impact dat heeft op hun situatie als ze 30 jaar zijn. Deze mensen zijn dan gelukkiger, gezonder, hebben betere banen en minder psychosociale problematiek op 30-jarige leeftijd. Dit verband geldt het sterkst voor kinderen van ouders met een lage opleiding. De gemeente definieert de doelgroep voor Voor- en Voorschoolse Educatie. GroenLinks kiest voor een ruime doelgroep op basis van het risico op taalachterstand, opleidingsniveau van de ouders, maar ook als het de de brede ontwikkeling kan bevorderen door bijvoorbeeld de thuissituatie.
9. **Scholen worden ondersteund bij het begeleiden van deze zij-instromers:** Goed opgeleide, bekwame leraren en schoolleiders zijn cruciaal voor goed onderwijs. De nog altijd oplopende lerarentekorten zijn daarmee een bedreiging voor de onderwijskwaliteit, en is daarmee een urgent thema voor alle bij het onderwijs betrokken partijen, waaronder de gemeente. Lansingerland moet een belangrijke rol spelen in de kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van leraren en schoolleiders. GroenLinks wil dat in overleg met buurgemeenten aanpakken. Dit om een waterbedeffect te voorkomen.
10. **GroenLinks wil meer aandacht voor thuisonderwijs en voortijdig schoolverlaters:** Wij willen extra geld vrijmaken om corona-achterstanden in het onderwijs weg te poetsen. Het is niet alleen een geldkwestie, maar het draait ook om de vraag welke effectieve voorstellen er zijn om achterstanden te verkleinen. Er is steeds meer aandacht voor voortijdig schoolverlaters en thuiszitters. Een thuiszitter is iemand die geen reguliere vorm van onderwijs geniet en waarvoor door de ouders/verzorgers geen passend thuisonderwijs verzorgd wordt. Er is een rol weggelegd voor de gemeente om de aantallen waarin dit voorkomt te verminderen.
11. **Gemeente, VO, MBO en bedrijfsleven zorgen voor kansrijke carrièremogelijkheden in de regio:** Onderwijs heeft de taak om burgers van morgen klaar te stomen voor de toekomst. Daarom dient onderwijs mee te bewegen met de maatschappij en moet het voortdurend openstaan voor innovaties en vernieuwingen. Het is belangrijk dat leerlingen onderwijs krijgen dat zich richt op de aansluiting met de technologische en maatschappelijke ontwikkelingen in onze samenleving. Voor leerlingen en studenten is het dus belangrijk dat ze binnen onze gemeente een goede start maken door kwalitatief goed en innovatief onderwijs te genieten. In Lansingerland willen wij zorgen voor duidelijke opleidingstrajecten vanuit het VMBO naar het MBO en het lokale bedrijfsleven, met name de glastuinbouw. Het doel is dat de leerlingen in onze gemeente een traject van VMBO en MBO kunnen volgen waarmee ze in de regio werk kunnen vinden. Daarbij kan er in het overleg met de scholen, samenwerkingsorgaan en de gemeente (OOGO) aandacht gevraagd worden voor de overgang van VMBO en VO naar MBO en van MBO naar de arbeidsmarkt. Het Horti Science Parc is daar een voorbeeld van, in samenwerking met Lentiz MBO Oostland worden studenten opgeleid in een hybride leeromgeving. Voor MBO-studenten is leren in de praktijk een cruciaal onderdeel van hun opleiding en daarom pleit GroenLinks voor de herinvoering van de functie van studentendecaan en trajectbegeleiders om in samenwerking met bedrijven actieplannen op te stellen om stagetekorten te verkleinen.

Zorg

Inleiding

In de zorg draait het te veel om cijfers, in plaats van aandacht voor mensen. De bezuinigingen hebben enorme gevolgen en staan haaks op de toenemende zorgvraag, de vergrijzing en het tekort aan zorgverleners en terwijl de complexe regelgeving leidt tot onnodige werkdruk bij zorgprofessionals en mantelzorgers.

GroenLinks wil zorgverleners de ruimte en erkenning geven die zij verdienen. Maar ook de mensen die zorg nodig hebben, worden hard getroffen door het huidige beleid. Ze verliezen hun vaste arts of thuishulp of krijgen zelfs helemaal geen zorg meer. GroenLinks zet de mensen weer centraal. Hun behoefte staat centraal niet het geld, de structuren of organisaties.

Sinds de decentralisatie in 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor een groot aantal zorgtaken binnen het sociaal domein, zoals bijvoorbeeld jeugdhulp, hulp bij het huishouden, begeleiding en beschermd wonen. Deze nieuwe taken gaan gepaard met krappe budgetten. Lansingerland werkt in de regio samen in de vorm van een gemeenschappelijke regeling: Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR). De deelnemende gemeenten hebben in 2014 besloten om deze samenwerking aan te gaan vanuit het oogpunt om gemeenschappelijk specialistische en dure jeugdhulp in te kopen.

De gemeente is bij uitstek een plek waar een gezonde leefomgeving kan worden ontwikkeld. De lokale politiek kan sporten en bewegen stimuleren, eenzaamheid bestrijden en sociale cohesie in wijken en buurten versterken.

De jeugdhulp hapert

Lansingerland kampt met grote financiële tekorten door bezuinigingen en het toegenomen beroep op jeugdhulp. Sinds 2017 stijgen de kosten van jeugdhulp in onze gemeente aanzienlijk. Hierin zijn wij niet uitzonderlijk: vrijwel iedere gemeente in Nederland worstelt met grote tekorten. Vergeleken met het landelijke beeld zijn de overschrijdingen in onze gemeente relatief beperkt. Het toenemende beroep op de voorzieningen die vallen onder de WMO heeft Lansingerland financieel fors geraakt: het tekort bij de Wmo wordt in 2021 bij het schrijven van dit stuk ingeschat op €0,9 miljoen en zal oplopen naar €4,9 miljoen in 2024.

Daarbij ziet GroenLinks ook nog risico's dat dit tekort, zonder aanpassingen van de huidige wetgeving, nog verder kan oplopen. Gemeenten kunnen wel samen optrekken tegenover het Rijk en hier aandacht voor vragen.

De toegang tot (integrale) zorg en ondersteuning staat onder druk

De complexe wet- en regelgeving, het gebrek aan regie en de wanhoop van burgers daarover, komen steeds vaker in beeld bij de onderzoeken van de Nationale Ombudsman. Het leidt tot moeilijkheden bij toegang tot zorg en ook wordt zorg en ondersteuning nog onvoldoende in samenhang aangeboden. Denk hierbij aan een gezin waar meerdere problemen spelen, bijvoorbeeld alcoholverslaving, opvoed- en schuldenproblematiek. Werken volgens het principe 'één gezin, één plan' komt vaak onvoldoende van de grond.

VISIE

GroenLinks geeft gezondheid topprioriteit en werkt aan een gemeente waarin iedere inwoner de zorg krijgt die nodig is. Hierbij staat GroenLinks voor samenwerking, vertrouwen en solidariteit. Niet geld, instituties en organisaties staan centraal, maar de mensen zelf. Dat betekent dat we investeren in preventie in de breedste zin van het woord. Omdat wij geloven dat voorkomen beter is dan genezen. Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. Zorg, welzijn, wonen en een gezonde, groene leefomgeving gaan hand in hand. Je wilt gezond zijn én je gezond voelen. Controle over je eigen leven en meedoen in de maatschappij zijn daar cruciale voorwaarden voor. De gemeente kan geen mentale of fysieke beperkingen wegnemen of ziektes genezen. Maar de gemeente kan wél hulp en adequate zorg bieden, zorgen dat mensen zo lang mogelijk in hun eigen buurt kunnen blijven wonen, sporten en bewegen en sociale cohesie in wijken en buurten versterken door een ruim aanbod aan collectieve voorzieningen. GroenLinks zet zich in voor inclusieve zorg, dichtbij huis, gebaseerd op vertrouwen.

Inclusieve zorg

Goede zorg dient voor iedereen laagdrempelig en toegankelijk te zijn, ongeacht je achtergrond, sociaaleconomische status of handicap. Te vaak vallen kwetsbare mensen tussen wal en schip. Voor veel mensen zijn de eisen die de overheid aan hen stelt te hoog. Veel regels en procedures zijn voor laaggeletterden simpelweg te ingewikkeld. GroenLinks maakt sociale voorzieningen toegankelijk voor iedereen. Praktisch opgeleiden krijgen gemiddeld 19 jaar eerder te maken met gezondheidsklachten dan theoretisch opgeleiden. Zij zijn vaker eenzaam en vaker ziek. Deze mensen vinden het vaak moeilijk informatie van de huisarts of gemeente goed te begrijpen en de juiste beslissingen te nemen. Aandacht voor taal, laaggeletterdheid en digitale vaardigheden, worden daarom, samen met een aanpak tegen eenzaamheid, een speerpunt in ons welzijnsbeleid.

Thuis wonen

Maar liefst 94 procent van de Nederlandse ouderen woont thuis. GroenLinks wil de zorg daarom 'dichterbij' organiseren, 'tussenvoorzieningen' voor ouderen mogelijk maken en buurtwerk en huisartsen nauwer laten samenwerken bij de monitoring van ouderen zodat zij zelfstandig kunnen wonen.

Vertrouwen

GroenLinks wil dat de overheid vertrouwen in mensen heeft. Te vaak krijgen mensen die hulp het hardste nodig hebben, het moeilijkst toegang tot die hulp. We stoppen met de onnodige controledruk, maar vertrouwen op de eigen keuze van mensen en in de kennis en kunde van zorgprofessionals.

Bij een hulpvraag zijn de wensen en behoeften van mensen leidend. Zorgverleners willen goede zorg kunnen bieden en worden nu te veel belemmerd door registraties die zijn gebaseerd op wantrouwen. We stoppen met nodeloze administratie en controledrift en maken zorgprofessionals weer baas van hun eigen werk.

PROGRAMMAPUNTEN

1. **Niet de beleidsterreinen, maar de mens staat centraal voor GroenLinks.** Met GroenLinks in het gemeentebestuur werken de portefeuilles jeugd, zorg, participatie en wonen intensief samen. Een goede gezondheid begint bij een gezonde, sociale leefomgeving, werk en inkomen en een veilige plek om te wonen en zorg en ondersteuning voor wie dat nodig heeft. Het thema zorg is daarom onlosmakelijk verbonden met andere beleidsterreinen. GroenLinks kijkt met een brede blik naar Lansingerland en beziet wat er nodig is om het welzijn en de gezondheid van mensen te verbeteren. Zo werken wij aan een veilige basis voor iedereen.
2. **Voorkomen is beter dan genezen.** GroenLinks zet daarom in op een sterk preventief beleid en het verkleinen van gezondheidsachterstanden. Een goede gezondheid begint bij gezond leven en daarmee het voorkomen dat je zorg nodig hebt. Echte gezondheidswinst boeken we daarom buiten het terrein van de gezondheidszorg. Bijvoorbeeld met een zinvolle dagbesteding, een groene leefomgeving, schone lucht, gezond eten en sociale cohesie in de wijk. Daarom werken wij in onze kernen aan voldoende collectieve voorzieningen, cultuur, sport en een aanpak tegen eenzaamheid. GroenLinks zet zich in tegen (sociale) ongelijkheid en gezondheidsachterstanden, door ook extra aandacht voor taalachterstanden, digitale vaardigheden en laaggeletterdheid te hebben.
3. **Voor GroenLinks telt kwaliteit.** Wij willen samenwerking tussen zorgaanbieders met kwaliteit als uitgangspunt, in plaats van concurrentie op basis van prijs. Zorg en winst horen niet bij elkaar. GroenLinks stelt samenwerking voorop. Meer samenwerking binnen de zorg en het sociaal domein levert bovendien niet alleen kwalitatief betere hulp en ondersteuning op, maar is ook kostenefficiënt.
4. **‘1 gezin, 1 plan, 1 regisseur’** Sommige mensen kampen met hulpvragen op meerdere vlakken, bijvoorbeeld rond opvoeding, maar ook rond geestelijke gezondheid, schuldhulpverlening en wonen. De gemeente biedt hulp en ondersteuning in samenhang en stuurt mensen niet van loket naar loket. Wanneer er sprake is van een gezin met meerdere problemen, is er een regievoerder/casusregisseur die zorgt dat er goed wordt samengewerkt. Dat voorkomt onduidelijkheid bij het gezin en bij de betrokken de hulpverleners.
5. **Een veilige jeugd is cruciaal voor een kansrijke start.** De gemeente zet daarom in op preventie, culturele sensitiviteit en nauwe samenwerking met huisartsen, verloskundigen en onderwijsinstellingen. De eerste duizend dagen zijn cruciaal voor een kansrijke start. Kinderen uit gezinnen die worstelen met armoede, taalachterstand of een ongezonde leefomgeving geven deze jongeren een valse start. Daarom investeert GroenLinks in de jeugd door in te zetten op preventie en samenwerking met belangrijke partners zoals de huisarts en geboortezorg professionals.
6. **De jeugdhulp is er voor iedereen.** Kinderen en jongeren met een migratie achterstand vinden vaak moeilijk hun weg naar Jeugdhulp wanneer ze die nodig hebben, zij zijn ondervertegenwoordigd in de lichtere vormen van jeugdhulp, maar zijn oververtegenwoordigd in jeugdhulp met verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering. We gaan daarom meer aandacht besteden aan culturele verschillen tussen jongeren.
7. **Mensen die dat aankunnen, krijgen de mogelijkheid van een integraal persoonsgebonden budget (pgb) voor alle aspecten van hun leven.** Met andere woorden: een pgb voor zorg, werk, wonen en onderwijs. Eigen keuze is voor GroenLinks een belangrijk uitgangspunt. Het persoonsgebonden budget (pgb) is dan ook een belangrijk instrument. Het biedt mensen maximale zeggenschap over hun eigen zorg. Wat GroenLinks betreft wordt het pgb daarom verder uitgebreid.
8. **Mensen met een zorgvraag die samen een woongroep willen vormen, moeten daarvoor letterlijk en figuurlijk de ruimte krijgen.** In een woongroep houden mensen optimale zeggenschap over hoe zij hun zorg en woonomgeving willen inrichten. Mensen houden in dergelijke woongroepen zelfstandigheid, maar hebben voordeel van het samenwonen doordat ze gebruik kunnen maken van gezamenlijke ruimtes, ervaringen kunnen delen en bijvoorbeeld gezamenlijk zorg inkopen. Dit initiatief schenkt vertrouwen in zowel de cliënt als de zorgverlener. In de huidige situatie zijn er nog te weinig financieringsmogelijkheden en te weinig geschikte woningen, en is er bovendien te weinig ondersteuning vanuit de gemeente als mensen het initiatief

nemen om een woongroep te vormen. GroenLinks Amsterdam zet hier al op in door het initiatiefvoorstel 'Geef mensen eigen regie!', dat de gemeente oproept dergelijke belemmeringen weg te nemen.

9. GroenLinks zet zich in voor mensen met geestelijke gezondheidsproblemen. We willen dat zij zich thuis voelen in hun wijk, en we zetten daarom in op hulp- en ondersteuning die daarvoor zorgt. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor GGZ-begeleiding en beschermde woonvormen, want een oplossing begint op een plek waar mensen zich veilig en thuis voelen. GroenLinks streeft naar een divers aanbod van verschillende vormen van begeleid wonen en wil voldoende inloopcentra, GGZ-informatiepunten en time-outvoorzieningen voor mensen in crisis die even op adem willen komen. Zo vergroten wij de weerbaarheid van deze mensen. Dit streven vraagt om voldoende kennis van GGZ-problematiek binnen wijkteams, intensieve ambulante begeleiding en betere samenwerking met de GGZ en zorgverzekeraars. Begeleiding en behandeling moeten op elkaar aansluiten, niet los van elkaar worden georganiseerd. GroenLinks investeert in begeleiding van voormalig dak- en thuislozen en ggz-cliënten om terugval te voorkomen.

10. GroenLinks werkt samen om dakloosheid terug te dringen. Het bevat vijf speerpunten: een bonus voor mensen die hun huis openstellen voor een dakloze, extra beurzen voor voormalig daklozen die als ervaringsdeskundigen helpen, 'straatadvocaten', een vast briefadres voor daklozen en extra begeleiding.

Een aantal daarvan kan op gemeentelijk niveau worden opgepakt, wij denken dan aan:

Barmhartigheidsbonus:

Een barmhartigheidsbonus is een bonus voor mensen die hun huis willen openstellen voor een (geregistreerde) dakloze. Ongeveer de helft van alle Nederlanders woont in een huis waarvan de capaciteit niet volledig wordt benut. Een financiële prikkel is effectief en haalt op korte termijn de druk van de ketel.

Ervaringsdeskundigen:

Voormalig daklozen kunnen als ervaringsdeskundige hulp bieden, uiteraard ondersteunt door de gemeente. Dat is goed voor ex-daklozen zelf, omdat ze hun ervaring functioneel kunnen inzetten. En het is effectief in de zorg naar daklozen toe.

Straatadvocaten:

Deze onafhankelijke cliëntondersteuners kunnen dak- en thuislozen helpen in het oerwoud van regelingen hun weg te vinden. En zo perspectief bieden.

Bankslapersregeling:

Mensen die geen vast woonadres hebben, krijgen een briefadres. Zonder briefadres heb je namelijk geen recht op voorzieningen van de overheid en vaak is het ook nodig voor een werkgever. De bankslapersregeling is bedoeld voor iedereen die geen huis heeft en tijdelijk bij iemand of bij meerdere personen op de bank kan slapen. De regeling is met name bedoeld voor economisch daklozen die zo hun leven weer op orde kunnen krijgen.

11. GroenLinks wil dat mantelzorgers beter ondersteund worden. We betrekken hen bij de zorgvraag, zetten tijdig 'respijtzorg' in en maken ons hard voor betaalde aanwezigheidszorg, zodat mantelzorgers niet overbelast raken. Er komt ook meer aandacht voor jonge mantelzorgers. Mantelzorgers nemen maar liefst 75 procent van de zorg thuis voor hun rekening. Overbelasting ligt daardoor op de loer. GroenLinks wil dat mantelzorgers beter ondersteund worden. Het moet voor mantelzorgers makkelijker worden ook eens een dag of weekend vrij te nemen en wanneer nodig extra ondersteuning krijgen.

12. Instellingen die door de gemeente gesubsidieerd of gecontracteerd worden, moeten zorgen voor goed werkgeverschap en een fatsoenlijk loon. Erkenning en waardering reikt verder dan alleen een hoger salaris. We maken afspraken met aanbieders om te zorgen dat zorgpersoneel betere arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden krijgen en we brengen de administratieve regeldruk omlaag. Ook kijken we of we op andere wijze een baan in de zorg aantrekkelijker kunnen maken.

Daarnaast kunnen we als gemeente het werken in de wijk aantrekkelijker en makkelijker maken voor professionals. Wijkverpleegkundigen rennen bijvoorbeeld vaak van hot naar her. GroenLinks pleit voor logistiek goede verbindingen en een logische basisstructuur. Bijvoorbeeld door het inrichten van zusterposten, plekken waar ze makkelijk even pauze kunnen houden. Bijvoorbeeld een koffiehok voor de wijkverpleegkundige in een buurthuis.

- 13. GroenLinks zet zich binnen de gemeente actief voor het opleiden van zorgpersoneel.** We moeten de grote personeelstekorten in de zorg tegengaan. Er is niet alleen een tekort aan verpleegkundigen, maar ook binnen de jeugdhulp en sociale wijkteams. Er zijn echter ook veel geschikte werkzoekenden die net een klein stukje missen, waardoor zij steeds niet worden aangenomen. Met de juiste bijscholing of opleiding en een goed inwerkplan kunnen zij deze vacatures vervullen. We zien dat er te veel mensen aan de kant blijven staan.
- 14. Als we beleid maken op het gebied van jeugd, welzijn en zorg, zijn de groepen om wie het gaat altijd volwaardige gesprekspartner.** Sociaal beleid kan niet zonder de inbreng van degenen voor wie dat beleid bedoeld is. Ervaringsdeskundigen zijn onmisbaar in de zorg. Zij weten immers uit eigen ervaring wat wel werkt en wat niet werkt en kunnen mensen helpen met de weg naar herstel. De professionele inzet van ervaringsdeskundigheid gebeurt al langer in de ggz, maar nog maar zeer beperkt in het sociaal domein. GroenLinks wil daarom niet alleen mensen met een zorgvraag actief betrekken als gesprekspartner, maar ook meer gebruik maken van professionele ervaringsdeskundigen.
- 15. GroenLinks stimuleert de verbinding tussen zorg en welzijn enerzijds en kunst en cultuur anderzijds.** Daarom stimuleren we projecten waarbij kwetsbare of zieke mensen in contact worden gebracht met kunst en cultuur. Kunst spreekt de taal van emotie en het draagt bij aan individuele ontplooiing, welbevinden en gezondheid. GroenLinks stimuleert de verbinding tussen zorg en welzijn en kunst en cultuur door het (financieel) aanmoedigen van projecten zoals dansen met Parkinsonpatiënten, muziek maken met dementerenden, kunstprojecten met GGZ-cliënten of de organisatie van muziek- en theateroptredens in instellingen en tehuizen voor ouderen. Ook willen wij de samenwerking met bibliotheken in de wijk aanhalen.
- 16. GroenLinks zet zich in voor inclusieve zorg, dichtbij huis.** De gemeente Lansingerland gaat uit van 75000 inwoners in 2030, dit brengt mee dat de gezondheidszorg ook moet meegroeien zodat de zorg dichtbij de mensen georganiseerd wordt. Ook wil GroenLinks dat iedere kern van Lansingerland een huisartsenpost dichtbij heeft, die alle dagen van de week bereikbaar is. Dit is voor Bleiswijk momenteel niet het geval.

COLOFON

PROGRAMMA

Het verkiezingsprogramma is opgesteld door de programmacommissie, bestaande uit: Menno Duk(vz) , Selgei Gabin,Marko Ruijtenberg

VORMGEVING

GroenLinks Lansingerland

FOTOGRAFIE

Menno Duk

UITGAVE

communicatie@lansingerlandgroenlinks.nl

www.lansingerlandgroenlinks.nl

